

HUMANITIES INSTITUTE

Feruza Shermatova-Omerani, Ph.D.

SAĞANAK SONRASI / NÖŞÖRDÖN KIYIN (1976)

Asanbek Stamov (1938-2010)

Kaynakçalar:

Stamov, A. (1976). *Noshordon kiyin*. Mektep.

Stamov, A. (1980). *Posle livnya* (L. I. Lebedeva, Trans.). Molodaya gvardiya.

GENEL BILGI

Yazar

Kırgızistan Cumhuriyeti Halk Yazarı Asanbek Stamov, 28 Ağustos 1938'de, günümüzde Kırgızistan'ın Moskova ilçesi sınırları içinde bulunan Murake köyünde doğdu.

1962 yılında Kırgız Devlet Üniversitesi Kırgız Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. Aynı yıl meslek hayatına Tokmok şehrindeki Toktogul Yatılı Okulunda öğretmen olarak başladı.

1964-1966 yılları arasında Devlet Radyo Komitesinde editör ve kıdemli editör olarak görev yaptı. 1967-1969 yıllarında Kırgızistan Devlet Yayınevinde kıdemli editör olarak çalıştı.

1969-1971 yılları arasında Kırgızistan Komünist Partisi Merkez Komitesinde görevli olarak çalıştı. Bu kurum, Sovyet yönetimi altında Kırgızistan'daki en önemli siyasi karar alma merkezlerinden biriydi. 1971-1973 yılları arasında Kırgızistan Devlet Yayınevinin müdürlüğünü yürüttü.

1973 yılında, Sovyetler Birliği'ne bağlı Kırgızistan'ın o dönemdeki yönetim organı olan Kırgız Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin Kültür Bakanı Birinci Yardımcılığına atandı. 1985-1987 yılları arasında, cumhuriyetin devlet televizyonu ve radyo yayınlarından sorumlu Devlet Televizyon ve Radyo Komitesi'nin başkanlığını yaptı. 1985-1990 yılları arasında ise Kırgız Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin yasama organı olan Yüksek Sovyet'te milletvekili olarak görev yaptı.

1987 yılında Kırgızistan Yazarlar Birliği bünyesindeki Edebî Eserleri Tanıtma Bürosunun müdürlüğüne getirildi. 1989 yılında *Chalkan* dergisinin genel yayın yönetmeni oldu. 1990'dan 1992 yılında emekli oluncaya kadar *Uchkun* Devlet Konserinin başkanlığını yürüttü.

Asanbek Stamov, 7 Ağustos 2010 tarihinde hayatını kaybetti. 17 Eylül 2013 tarihinde Kırgızistan Millî Kütüphanesinde, doğumunun 75. yıl dönümünü anmak amacıyla "Asanbek Stamov: 75 Yıl" başlıklı kitap ve görsel sergi açıldı.

Edebî Kariyeri

Asanbek Stamov edebiyat dünyasına 1959 yılında, *Ata (Baba)* adlı uzun öyküsünün *Ala-Too* dergisinde yayımlanmasıyla adım attı. İlk kitabı *Taanışuu (Tanışma)*, 1966 yılında Kırgızistan Yayınevi tarafından yayımlandı. 1975 yılında *Cañı tuugan (Yeni Akraba)* adlı uzun öyküsüyle Kırgızistan Lenin Kom-somolu Ödülü'ne layık görüldü.

Taanışuu (Tanışma), *Keç küzdö (Sonbaharın Sonlarında)*, *Cañı tuugan (Yeni Akraba)*, *Nöşördön kiyin (Sağanak Sonrası)*, *Ak kar (Beyaz Kar)*, *Col boyunda calgız tam (Yol Kenarındaki Yalnız Ev)*, *Egiz tal (İkiz Ağaçlar)* ve *Çüy dastandarı (Çüy Destanları)* adlı öykü ve uzun öykü kitapları Moskova'da yayımlandı ve *Kırgız Yazarları Antolojisi*nde yer aldı. Ayrıca Türk yazar Aziz Nesin'in ve Tatar şair Musa Celil'in eserlerini çevirdi. Stamov'un kendi eserleri de çeşitli yabancı dillere çevrildi.

Kırgızistan'ın bağımsızlığını kazanmasının ardından Stamov, yaklaşık yirmi yıl boyunca Kırgız halkının tarihini araştırdı ve özellikle 16. yüzyıldan sonraki döneme odaklandı. Bu araştırmalarının sonucunda *Han Teyiş* adlı tarihî romanını kaleme aldı. Ölümünün ardından ailesi, bütün eserlerini 12 ciltlik bir külliyat halinde yayımladı.

Eser

Asanbek Stamoğlu'nun *Sağanak Sonrası* (Nöşördön kiyin) adlı novellası, 1976 yılında Kırgız Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin başkenti Frunze'de (bugünkü Bişkek) Mektep Yayınevi tarafından yayımlandı. Novella, 1980 yılında Larisa Lebedeva tarafından Rusçaya çevrilerek *Posle Livnya* (Sağanak Sonrası) adıyla Moskova'da yayımlandı.

Arka Plan

Sağanak Sonrası (Nöşördön kiyin), Sovyet Kırgız edebiyatında 1960'lı ve 1980'li yıllar arasında gelişen şehir düzyazısı geleneği içinde değerlendirilebilir. Kırgız edebiyatında uzun süre folklor, göçebe yaşam ve kırsal hayat önemli bir yer tutarken, şehirlerin büyümesiyle birlikte şehir yaşamı ve şehirde yaşayan insanların dünyası da edebiyatta daha fazla işlenmeye başlanmıştır. Bu dönemde kaleme alınan eserlerin önemli bir bölümü, Sovyet Kırgızistanı'nın başkenti Frunze'de (günümüzde Bişkek) yaşayan sanat alanında çalışan insanların hayatını ele alır.

Şehir düzyazısında, modern şehir hayatının insan ilişkileri ve bireysel yaşam üzerindeki etkileri öne çıkar. Hırs, yalnızlık, aile, toplumsal beklentiler ve değişen toplumla birlikte geleneksel değerlerin dönüşümü sıkça işlenen konular arasındadır.

Stamoğlu'nun novellasında da ressamların ve opera sanatçılarının yaşamları anlatılır. Sanatçılar Birliği çevresinde yaşananlar, sanatsal dürüstlük, mesleki başarı, aşk ve aile sorumlulukları arasındaki çatışmaları ortaya koyar. Eser, aynı zamanda Sovyet şehrinin kültürel yaşamını ve bireyin kendi değerleri, mesleki hedefleri ve ailesi arasında yaşadığı sorunları yansıtır.

KIŞILAR

Dıykanbek — ressam ve eserin başkahramanı

Kalemkan — Dıykanbek'in eşi

Nina Biçurina — opera sanatçısı ve Dıykanbek'in gençlik yıllarından arkadaşı

Argın Çalkalmakov — Dıykanbek'in arkadaşı ve ressam

Atırgül — Argın'ın eşi

Aysulu — Dıykanbek ve Kalemkan'ın evlatlık kızı

Bakbergen — Argın ve Atırgül'ün oğlu

ÖZET

Dıykanbek, gençliğinde Moskova'da sanat eğitimi alırken opera sanatçısı olmak isteyen Nina ile tanışır. Nina'nın yeteneğini fark eder ve onu hayalinin peşinden gitmesi için cesaretlendirir. Ancak bir süre sonra yolları ayrılır.

Dıykanbek daha sonra Frunze'ye taşınır ve Kalemkan'la evlenir. Birkaç kez çocuklarını kaybettikten sonra Aysulu adında bir kız çocuğunu evlat edinirler. Dıykanbek, Aysulu'ya çok bağlanır ve onu kendi kızı gibi sever.

Yıllar sonra Dıykanbek, Nina'nın Frunze'ye taşındığını ve opera tiyatrosunda çalıştığını öğrenir. İlk tanışmalarından on üç yıl sonra Nina'yı Bizet'nin ünlü *Karmen* operasında başrolde izler. Nina artık başarılı bir opera sanatçısıdır. Yeniden görüşmeye başlayan ikili yakınlaşır. Dıykanbek, Nina'nın portresini yapar ve zamanla ona âşık olur.

Dıykanbek'in yakın arkadaşı Argın da ressamdır. Bir zamanlar gelecek vadeden bir sanatçı olmasına rağmen ciddi anlamda resim yapmayı bırakmış, para kazanmak için anıt ve mezar taşları yapmaya başlamıştır. Argın'ın eşi Atırgül, Dıykanbek'in sanat alanındaki başarısını kıskanmaktadır. Dıykanbek'in *Kavun Yetiştiricisinin Günü* adlı tablosunu tamamlamasının ardından Argın ve Atırgül onun atölyesine gelir. Atırgül burada Nina'nın portresini görür ve onun kim olduğunu merak eder. Argın'ın kariyerinde ilerlemesini isteyen Atırgül, Dıykanbek'ten ona yardımcı olmasını ister. Dıykanbek de Argın'a destek olur ve onun Sanatçılar Birliği konseyi içinde görev almasına yardımcı olur.

Dıykanbek, Nina'ya âşık olduğunu Argın'a anlatır. Bu sırada daha fazla tanınmak isteyen Argın, Dıykanbek'in dürüst bulmadığı ve sanatsal açıdan yetersiz gördüğü resimler yapmaya başlar. Dıykanbek

onun çalışmalarını açıkça eleştirince aralarındaki anlaşmazlıklar büyür. Argın, Dıykanbek'i kıskandığı için Nina ile olan ilişkisini Atırgül'e anlatır. Atırgül de bunu Kalemkan'a söyleyerek onu kır evine çağırır.

Nina, Dıykanbek'in ailesini dağıtmak istemediği için ondan birkaç kez kendisini görmemesini ister. Kalemkan kır evine geldiğinde Dıykanbek'i Nina'yla birlikte bulur. Ancak olay çıkarmak yerine sakin bir şekilde Dıykanbek'ten boşanmayı önerir.

Nina daha sonra Kalemkan'ın evine gider. Kalemkan'ın iyi bir eş olduğunu ve Dıykanbek'le birlikte bir kızları bulunduğunu görünce, Dıykanbek'le birlikte olmasının bu aileyi dağıtacağını anlar. Onu sevmesine rağmen ailesinin arasına girmemeye karar verir. Dıykanbek'in hazırladığı boşanma belgelerini yırtar ve onu terk eder. Dıykanbek de Kalemkan ve Aysulu'nun yanına döner.

Bir süre sonra Argın ve Atırgül'ün oğlu Bakbergen, Aysulu'ya Dıykanbek ile Kalemkan'ın onun biyolojik anne babası olmadığını acımasızca söyler. Bu olay Kalemkan'ı derinden sarsar ve kısa süre sonra hayatını kaybeder. Kalemkan'ın ölümünün ardından Atırgül'ün de uzun süredir evliyken başka biriyle ilişki yaşadığı ortaya çıkar ve Argın'dan boşanır.

Dıykanbek hâlâ Kalemkan'ın yasını tutmaktadır. Aysulu'yla birlikte Kalemkan'ın mezarını ziyaret eder ve onunla beraber dağlara dönmeye karar verir. Resim yapmayı sürdürür ve Aysulu'yla birlikte geleceklere umutla bakar.

OLAYLAR

Moskova'da Dıykanbek ile Nina'nın Karşılaşması

İstasyonda Dıykanbek, çıplak ağaçların arasındaki ekin kargalarını izliyordu. Bu görüntü ona Savrasov'un *Ekin Kargaları Geldi* adlı tablosunu hatırlatmıştı. Ormanın içine doğru ilerledikçe ilerledi ve sonunda yolunu kaybetti. İstasyona döndüğünde hava kararmış, ortalık soğuk ve sessizdi. İstasyonda kimse yoktu. Üç tren geçti, fakat hiçbiri durmadı. Tam o sırada siyah çantalı genç bir kız gördü. O da son treni kaçırmıştı ve başka bir istasyona ulaşmak için sekiz kilometre kadar yürümesi gerekiyordu. Dıykanbek onunla konuştu. Moskova'dan olduğunu, öğrenci olduğunu ve ormanda dolaşırken yolunu kaybettiğini söyledi. Aynı zamanda resim yaptığını da anlattı. Genç kız, böyle soğuk bir havada ormanda dolaşmasına gülerek karşılık verdi.

Nina'nın Hayali Genç kızın adı Nina Biçurina'ydı. İkisi de son treni kaçırdığı için Nina, Dıykanbek'i ailesinin daçasına davet etti. Yolda birbirlerini tanımaya başladılar. Nina bir tamir fabrikasında çalışıyordu ve okulunu bitireli üç yıl olmuştu. Dıykanbek'in memleketini merak etti. O da Nina'ya Kırgızistan'dan, Tiyan-Şan dağlarından, dağlardaki otlaklardan ve kıımızdan söz etti. Nina da ailesinden bahsetti. Annesi doktordu ve 1945 yılında, otuz beş yaşındayken veremden ölmüştü. Babası savaştan döndükten sonra Nina'yı ve küçük kız kardeşini tek başına büyütmüştü. Nina'nın en büyük isteği opera sanatçısı olmaktı. Bunun için konservatuvarın giriş sınavına girmiş, ancak ilk denemesinde başarılı olamamıştı. Dıykanbek ona yeniden denemesini söyledi.

Nina'nın Sesi Nina'nın çalışması gerekiyordu, çünkü ailesinin iki kız kardeşin birden eğitim görmesini karşılayacak imkânı yoktu. Babası eskiden profesördü. Savaşın ardından romatizma ve kalp sorunları yaşamış, sonunda hayatını kaybetmişti. Daçaya vardıklarında Nina patates hazırlamaya başladı. Dıykanbek ateşi yaktı ve su getirdi. Ev kısa süre sonra ısındı. Nina yemek hazırlarken şarkı söylemeye başladı. Halk şarkıları, romanslar ve opera ariyaları söylüyordu. Sesi eğitilmiş değildi, ancak güçlü ve sıcaktı. Söyleyişinde doğal bir güzellik vardı. Dıykanbek onu dinlerken Nina'nın gerçekten büyük bir yeteneğe sahip olduğunu fark etti.

Konservatuvara Doğru İlk geceden sonra Dıykanbek ve Nina zaman zaman görüşmeye devam ettiler. Dıykanbek eğitime devam ederken Nina'yla vakit geçirmekten hoşlanıyordu. Ondan hoşlanmasına rağmen Nina'ya karşı romantik bir aşk hissetmiyordu. Dıykanbek diploma çalışması için Kırgızistan'a gitmeden önce Nina'yı aradı. Nina ona konservatuvarın komisyon sınavını geçtiğini ve hazırlık kurslarına kabul edildiğini söyledi. Birlikte daçaya gittiler ve yaz akşamını orada geçirdiler. Gelecekleri ve yapmak istedikleri işler hakkında konuştular. Dıykanbek, Nina'nın başarılı bir opera sanatçısı olmasını diliyordu. Nina ise Dıykanbek'in ünlü bir ressam olacağına inanıyordu.

Ayrılırken O son yaz akşamında ikisi de bir gün ünlü olacaklarını söyleyerek şakalaştılar. Birbirlerini unutmamak için aralarında bir parola belirlediler: “Bir zamanlar falına bakan çingene.” Nina, Dıykanbek’ten bir gün kendisini bu sözlerle aramasını istedi. Eve dönmeden önce Nina, o günün özel olduğunu söyleyerek Dıykanbek’ten kendisini öpmesini istedi. Dıykanbek onu öptü, fakat ona karşı romantik duygular beslemiyordu. Bir yıl sonra Nina konservatuvara girdi. Dıykanbek de eğitimini tamamlayarak Kırgızistan’a döndü. Kısa süre sonra birbirleriyle iletişim kurmayı bıraktılar.

Yıllar Sonra

Bitmiş Bir Tablo Dıykanbek saatlerce durmadan çalışmış ve sonunda uzun zamandır yapmayı hayal ettiği tabloyu tamamlamıştı. Eserine Kavun Çiftçisinin Bir Günü adını verdi. Tabloda, gece yağan yağmurun ardından Çuy Vadisi’nde başlayan erken bir sonbahar sabahı resmedilmişti. Bir çiftçi, arabasına yüklediği olgun, altın sarısı kavunların üzerinde oturuyor; küçük kızı da babasının söylediklerini dikkatle dinliyordu. Yakınlardaki bir tepede genç bir atlı durmuş, şarkı söylüyordu. Karla kaplı Ala-Too Dağları uzakta ışıltılı parlıyordu. Dıykanbek yaptığı işten çok mutluydu. Tablosunu gören herkesin onun sıcaklığını ve güzelliğini hissedeceğine inanıyordu. Uzun zamandır zihninde taşıdığı bu görüntüyü tuvale aktarabilmiş olmak onu ayrıca gururlandırıyordu. Şimdi tek isteği, resmin karşısına geçen insanların da aynı duyguyu yaşamasıydı.

Sevincini Paylaşamamak Tablosunu bitirdikten sonra Dıykanbek’in içi büyük bir sevinçle doldu, ama bu sevincini paylaşabileceği kimse olmadığı için kendini yalnız hissetti. En yakın arkadaşı Argın’ı aradı. Telefonu Argın’ın eşi Atırgül açtı. Argın’ın üç gündür çalıştığını ve rahatsız edilmek istemediğini söyledi. Dıykanbek, konuşurken yeni bir tablo bitirdiğini heyecanla anlattı. Atırgül onu tebrik etti. Ardından eşi Kalemkan’ı sordu; nerede olduğunu ve hâlâ Dıykanbek’e mektup yazıp yazmadığını merak ediyordu. Dıykanbek sorusuna cevap verdi. Atırgül telefonu kapatmadan önce, Argın’ın da sık sık Dıykanbek’i sorduğunu söyledi. Bu sözler Dıykanbek’in dikkatini çekti. Birkaç dakika önceki mutluluğu biraz gölgelenmiş olsa da bunu belli etmedi ve konuşmayı sakın biçimde sürdürdü.

Gecenin Sürpriz Ziyareti Serin bir sonbahar gecesi Dıykanbek’in uykusu kaçtı ve biraz yürümek için dışarı çıktı. Düşüncelere dalmış hâlde yürürken farkında olmadan arkadaşı Argın’ın evine kadar gelmişti. Argın onu bu saatte karşısında görünce şaşırdı, hatta biraz da rahatsız oldu ama yine de içeri davet etti. Dıykanbek özür diledi ve buraya, mutluluğunu arkadaşıyla paylaşmak istediği için geldiğini anlattı. Sonunda Kavun Çiftçisinin Bir Günü adlı tablosunu tamamladığını söyledi ve Argın’dan kendisini tebrik etmesini istedi. Argın elini sıktı ve bunun harika olduğunu söyledi, fakat sesinde bir burukluk vardı. Sanki arkadaşının sevincine artık ortak olamıyordu. Dıykanbek de bunu fark etmişti. İkisi bir süre hiçbir şey söylemeden oturdu. Sonunda aralarına ağır bir sessizlik çöktü ve gece boyunca bir daha konuşmadılar.

Argın’ın İki Yüzü

Argın’ın Maskesi Argın, dış görünüşüne ve başkalarında bıraktığı izlenime büyük önem veren, gururlu ve kendini fazlasıyla önemseyen bir sanatçıydı. Vakur bir duruşu vardı; her sözünü tartarak söyler, konuşurken sık sık görkemli el hareketleri yapardı. Bu hâli, çevresindekilere onun ciddi ve derin bir insan olduğunu düşündürdü. Dıykanbek uzun zamandır onu saygı duyulması, hayranlık uyandıran bir dost olarak görmüş, bu özelliklerin üzerinde hiç durmamıştı. Ancak Argın’ın o geceki uzak ve kayıtsız tavrı Dıykanbek’i kırdı ve içindeki heyecanı söndürdü. Utanmışçasına başını çevirip atölyeye göz gezdirdi. Gördükleri karşısında şaşırdı. Argın’ın evine sık sık gelmesine rağmen, kapısı her zaman sımsıkı kilitli durduğu için bu atölyeye daha önce hiç girmemişti.

Kilitli Kapının Ardındaki Sır Dıykanbek, Argın’ın atölyesine girdiğinde gördükleri karşısında sarsıldı. Oda kirli ve nemliydi; eski kıyafetler, kırık dökük eşyalar, şişeler ve işe yaramaz çöplerle doluydu. Ama onu asıl şaşırtan şey, mermer ve granitten yapılmış heykellerdi. Etrafta büyük taş blokları, yontma ve parlatma işine yarayan sayısız alet duruyordu. Argın her zamanki şık hâlimden tamamen uzaktı. Yorgun düşmüştü ve üzerinde kirli iş kıyafetleri vardı. Uzun zamandır gizlice heykeltıraşlıkla uğraştığını itiraf etti. Dıykanbek, bu eserleri neden bugüne kadar hiçbir sergide göstermediğini merak etti. Argın kendinden emin bir sesle, eğitilmiş bir profesyonel olduğunu ve farklı sanat dallarında çalışmaya hakkı bulunduğunu söyledi.

Sanatçının Sorumluluğu Dıykanbek sakın bir dille, bir sanatçının eserlerini halktan saklamaması ve eleştirilmekten korkmaması gerektiğini anlattı. Argın'a neden gizli gizli çalıştığını, heykellerini neden sergilemediğini sordu. Sonunda Argın gerçeği itiraf etti. Yıllardır resimle boğuşuyor, fakat başarılı saydığı tek bir eser bile ortaya koyamıyordu. Bunun yerine gizlice mezar taşı heykelleri yapıyordu; çünkü müşterisi çoktu ve bu iş iyi para kazandırıyor. Ailesinin paraya ihtiyacı vardı, üstelik müşteriler yalnızca basit bir benzerlik istiyordu. Dıykanbek ona anıtların insanların suretini koruduğunu ve zamanla tarihin bir parçası hâline geldiğini hatırlattı. Gerçek sanatın sorumluluk, dürüstlük ve cesaret istediğine inanıyordu. Argın ona hak verdi.

Yetenek mi Zanaat mı Dıykanbek ile Argın, gerçek yetenek ile sıradan ustalık arasındaki farkı tartıştılar. Dıykanbek'e göre yetenekli bir sanatçı kendine karşı titiz ve dürüsttü; şöhret için değil, yüreğinden geldiği için çalışırdı. Zanaatkâr ise tekniği bilebilirdi, ama çoğu zaman ne özgün ne de insanı sarsan bir şey ortaya koyardı. Argın bu görüşe katıldı, fakat toplumun da yetenekli sanatçıları desteklemesi ve onları ticari baskıdan koruması gerektiğini ekledi. Sanat kurumlarını, aralarına fazlasıyla çok zanaatkâr alarak kalitenin düşmesine göz yumdukları için eleştirdi. Dıykanbek, Argın'ın sözlerinde bir doğruluk payı olduğunu kabul etti. Ardından Argın birlikte içmeyi teklif etti ve barakanın gizli bir köşesinden bir şişe konyak çıkardı.

Ziyaretten Sonra Dıykanbek gittikten sonra Argın'ı uyku tutmadı. Arkadaşının gece yarısı gelip yeni tablosuyla övünmesine içerlemişti. Eserin gerçekten özel olduğundan şüphe ediyor, Dıykanbek'in gitgide büyüyen başarısını kıskanıyordu. Dıykanbek ise arkadaşını anlayışla düşünüyordu. Argın'ın para yüzünden mutsuz bir adama dönüştüğünü anlamıştı; karısının onu kolay yola sürüklediğine inanıyordu. Argın o gece karısından acı acı yakınmış, yeteneğini onun tükettiğini söylemişti. Dıykanbek bu şikâyetlerin bir kısmının doğru olabileceğini düşünse de, arkadaşının çocuklarının annesine böyle ağır sözler söylemesinden hiç hoşlanmadı.

Dıykanbek Karısını Özlerken

Eşini Anımsamak Dıykanbek konyak içmiş olmasına rağmen o gece bir türlü uyuyamadı. Zihninden Argın, aralarındaki dostluk ve son zamanlarda kendi davranışları geçip duruyordu. Ardından düşünceleri, üç ay önce kızıyla birlikte Moskova'da bir tedavi merkezinde bulunan eşine kaydı. Eşinin ne kadar derin düşünen, duyarlı, cömert ve fedakâr bir kadın olduğunu hatırladı. Sanatını anlıyor, yaptığı işe değer veriyor ve çalışmalarını her zaman destekliyordu. Dıykanbek, kendisinin kolay bir insan olmadığını biliyordu; zaman zaman öfkeleniyor, kaba davranıyor, hatta bir çocuk gibi inatlaşıyordu. Eşi ise bunların hiçbirini ona karşı kullanmıyor, tam tersine bir anne şefkatiyle ve büyük bir sabırla onu sakinleştiriyordu. Geçmişte yaptığı hataları düşündükçe Dıykanbek utanç duydu ve eşinden af dilemek istedi.

Eşine Bir Mektup Dıykanbek eşine içten bir mektup yazmaya karar verdi. Sabrı, anlayışı ve hiç eksilmeyen desteği için ona teşekkür etti; özellikle de zaman zaman yalnız kalma ihtiyacını hoş gördüğü için. Mektubu yolladıktan sonra atölyesine gitti, çünkü evde tek başına kalmak ona ağır geliyordu. Tabloları ve tasarıları arasında içi biraz olsun rahatladı. Kavun Çiftçisinin Bir Günü'nü uzun uzun inceledi, sonra üzerini örttü ve birden aklına başka bir tablo geldi. Depodan altın çerçeveli bir portre çıkarıp ışığın yumuşak düştüğü yere astı. Uzun süre gözünü ondan alamadı. Şafak sökerken pencereyi açtı, temiz havayı içine çekti ve güneşin aydınlığında portreye yeniden baktı.

Kalemkan'ın Hayatındaki Büyük Değişim

Kalemkan'ın Bebeğini Kaybettiği Günler Dıykanbek'le evlendikten sonra Kalemkan'ın en büyük isteği bir çocuk sahibi olmaktı, ancak ilk iki hamileliği düşükle sonuçlandı. Üçüncü hamileliğinde Dıykanbek, işini bırakması konusunda ısrar etti ve onu stresten uzak tutmak için elinden geleni yaptı. Hamileliğinin yedinci ayında hastaneye yatırıldı. Doğum başladığında hem Kalemkan'ın hem de bebeğin hayatı ciddi bir tehlikeye girdi. Kalemkan'ın kalbi zayıf olduğu için doktorlar hayatını kurtarmak üzere acil bir ameliyat yapmak zorunda kaldı. Ancak bebeği kurtaramadılar. Kalemkan ile Dıykanbek bu kayıpla yıkıldı. Doktorlar Kalemkan'a bir daha çocuk sahibi olamayacağını söyledi. İkisi de birbirlerinin acısını biliyor, fakat yaşadıkları hakkında konuşamadıkları için bu büyük üzüntüyü sessizce taşıyorlardı.

Kalemkan'ın Karşılaştığı Genç Kız Aradan yıllar geçince Kalemkan, doktorların yanılmış olabileceğini düşünerek yeniden umutlanmaya başladı. Kimseye söylemeden birkaç doktora daha gitti, ancak hepsi bir daha anne olamayacağını doğruladı ve ona bir çocuk evlat edinmesini önerdi. Bir kadın kliniğinde, yanında on altı yaşındaki kızı bulunan varlıklı ve endişeli görünümlü bir kadın dikkatini çekti. Doktor daha sonra Kalemkan'a bu genç kızın dört aylık hamile olduğunu anlattı. Ailesi onu başka bir şehirden buraya getirmişti ve kız henüz dokuzuncu sınıfta olduğu için yaşanacak utançtan kaçınmak amacıyla gebeliğin sonlandırılmasını istiyorlardı. Doktor ise bu düşünceye karşı çıkıyor, böyle bir müdahalenin tehlikeli olduğunu ve genç kızın çocuğunu dünyaya getirmesi gerektiğini söylüyordu. Kalemkan bütün bunları sessizce dinledi ve iki durum arasındaki bu acı karşıtlıktan derinden etkilendi.

Kalemkan'ın Aklına Gelen Fikir On altı yaşındaki hamile kız hakkında doktorun anlattıklarını duyduktan sonra Kalemkan kendini tutamarak ağlamaya başladı. Şehirde yürürken birden aklına bir fikir geldi: Belki de bu kızın doğuracağı çocuğu kendi çocuğu gibi büyütebilirdi. O akşam düşüncesini Dıykanbek'e anlattı; Dıykanbek onu dikkatle dinledi ve bu fikrini destekledi. Hemen Moskova'da yaşayan bir arkadaşına ulaştı; arkadaşının bir sağlık merkezinin yakınında bir yazlığı vardı ve Kalemkan ile genç kız hamilelik boyunca orada kalabilirdi. Bu imkânın ortaya çıkmasıyla cesaretlenen Kalemkan, kızın annesiyle görüştü ve duygusal geçen bir konuşmanın ardından onu bu teklifi kabul etmeye ikna etti. Ertesi gün Kalemkan, genç kız ve Dıykanbek birlikte Moskova'ya gittiler.

Aysuluu'nun Dünyaya Gelişi Beş ay sonra koyu gözlü bir kız çocuğu dünyaya geldi. Dıykanbek ile Kalemkan ona Aysuluu adını verdiler ve kendi kızları gibi büyüttüler. Bebeğin genç annesi, yaşının da etkisiyle, yaşananlar karşısında sakin ve neredeyse kayıtsız görünüyordu. Kalemkan'la birlikte birkaç ay daha yazlıkta kaldıktan sonra evine dönmeye karar verdi. Dıykanbek yolculuk hazırlıklarında ona yardım etti ve genç kadına havaalanına kadar eşlik etti. Genç kız arkasına bile bakmadan giderken Dıykanbek içinden onun mutlu bir hayat sürmesini diledi. Aralık ayında Dıykanbek, Kalemkan ve küçük Aysuluu nihayet Frunze'ye döndüler ve artık kendilerini tamamlanmış bir aile olarak görüyorlardı.

Dıykanbek'in Aysuluu'ya Bağlanması Aysuluu henüz yalnızca bakıma muhtaç bir bebekken Dıykanbek ona karşı neredeyse hiçbir yakınlık hissetmiyordu. Ancak kız büyüdükçe, gülümsemeye, oturmaya ve ayağa kalkmaya başladıkça, özellikle de kollarını ona doğru uzattıkça Dıykanbek ona giderek daha fazla bağlandı. Onu kucığına alıyor, sıcak alnından ve kirli yanaklarından öpüyor, kendine özgü bebek kokusunu içine çekmekten büyük mutluluk duyuyordu. Aysuluu zamanla Dıykanbek'in hem sanat hayatında hem de özel yaşamında karşılaştığı sıkıntılar sırasında ona güç veren bir teselli kaynağına dönüştü. Atölyede kötü geçen bir günün ardından veya Sanatçılar Birliği'nde yaşadığı bir tartışmadan sonra küçük kızın heyecanla "Baba" diye seslenmesi, yaşadığı bütün sıkıntıları bir anda önemsiz hâle getiriyordu. Aysuluu'nun hayatlarına girmesiyle Abdiev ailesi sonunda kendini gerçekten tamamlanmış bir aile gibi hissetmeye başladı.

Nina'nın Portresi

Saklanan Portre Dıykanbek'i büyüleyen portrede, otuzlu yaşlarının henüz başında, ince yapılı, güzel bir kadın vardı. Tabloyu bir yıl önce bitirmişti, ama ne sergiye vermiş ne de dostlarına göstermişti. Bu resmin, Dıykanbek'in mezuniyetine hazırlanan genç bir öğrenci olduğu yıllara uzanan kendine özgü hikâyesi vardı. O günlerde çalışkan, hırslı ve sanata gönülden bağlı bir gençti. Bir bahar günü Borodino'ya doğru yol alırken, hiç aklında yokken küçük bir istasyonda trenden inivermişti. Yaşlı bir huş ağacının altına oturmuş; karla kaplı ormanı, ıslak tarlaları ve gelip geçen insanları uzun uzun seyretmişti. İçinden bir ses, o trenden inişinin hiç de tesadüf olmadığını söylüyordu.

Beklenmedik Bir Ziyaret Ertesi gün öğleden sonra, Dıykanbek Ressamlar Birliği'nden döner dönmez, Arğın ile Atırgül hiç haber vermeden atölyesine çıkageldiler. Dıykanbek'in o gün keyfi hiç yerinde değildi ve canı kimseyle konuşmak istemiyordu. Atırgül neşeli bir sesle, Arğın'ın onu tebrik etmek ve yeni başyapıtını ilk gören kişi olmak istediğini söyledi. Atölyede şöyle bir dolaşırken, Dıykanbek'in kaldırmayı unuttuğu yarım kalmış portreyi duvarın kenarında birden fark etti. Kadının zarif boynuna, mağrur yüzüne ve konuşan gözlerine hayran kaldı; bu portrenin ancak aşkla yapılmış olabileceğini söyledi. Bu kadının yüzünü daha önce nerede gördüğünü hatırlamaya çalıştı. Mahcup olan Dıykanbek onu usulca bitmiş tablosuna doğru yönlendirmek istedi, ama Atırgül portrenin başından bir türlü ayrılmak istemedi.

Soğuk Bir Tebrik Dıykanbek portreyi sessizce kaldırıp bir köşeye koydu, ama Atırgül gülerek böyle bir güzelliğin saklanmaması gerektiğini söyledi. Tabloyu gören herkesin onu övgüyle karşılayacağını söyleyip Dıykanbek'i bu portreyi sergilemesi için yüreklendirdi. Arğın içeri girdiğinde ağzını açıp tek kelime etmedi; yüzünden buraya zorla getirilmiş olduğu açıkça okunuyordu. Tabloya doğru dürüst bakmadı bile; sanki eserin iyi yanlarını görmeye hiç niyeti yoktu. Atırgül ise içten içe hiç beğenmediği hâlde Kavun Çiftçisinin Bir Günü'nü çok beğenmiş gibi yaptı. Dıykanbek bu yapmacık övgülerden hiç hoşlanmadı ve içinde burukluk hissetti. Onlardan tabloyu artık konuşmamalarını rica etti, sonra kadehini kaldırıp içten dostluğun ve insanlığın şerefine içti.

Kalemkan'ın Şerefine Arğın canı fazlasıyla çektiği hâlde yemeği de içkiyi de hiç istemiyormuş gibi davranırdı. Kendisine ısrar edilmesinden hoşlanırdı, çünkü her zaman başkalarının ilgisini üzerinde toplamak isterdi. O gün de atölyede konyağın kokusundan bile tiksiniyormuş gibi bir hâl takındı. Dıykanbek bunun yalnızca bir numara olduğunu anlamıştı; içerlediği için inadına iştahla yiyip içti. Üçü bir süre sessizce, sanki bir cenaze yemeğine oturmuş gibi hüzünle yemek yediler. Atırgül bu tavrından dolayı Arğın'ı azarladı ve artık rol yapmayı bırakmasını söyledi. Ardından Dıykanbek'e eşi Kalemkan'ı sordu, ondan ne haber olduğunu öğrenmek istedi. Dıykanbek, karısının bir hafta önce telefon ettiğini ve kendisinin de ona bir mektup yazdığını söyledi. Atırgül kadehini kaldırıp Kalemkan'ın sağlığına içti.

Tanıdık Bir Yüz Bu kadehten sonra herkesin havası yumuşadı ve Arğın sonunda kalkıp Kavun Çiftçisinin Bir Günü'nün önüne geldi. Tam o sırada Atırgül, köşeye kaldırılmış olan ayrı portredeki kadını birden hatırladı. Onun ünlü opera sanatçısı Nina Sokolova olduğunu çıkardı. Atırgül şakayla karışık, Nina'nın Dıykanbek'e ilgi duymuş olabileceğini ima ederek onu sıkıştırdı. Dıykanbek kızardı ve bu portre üzerinde tam üç yıl çalıştığını, buna rağmen hâlâ sonuçtan memnun olmadığını anlattı. Sonra Atırgül kendi dürüstlüğünden ve kocasına olan sadakatinden övünerek söz etmeye başladı. Dıykanbek sakın bir sesle, gerçekten sadık olan bir insanın bunu kimseye kanıtlamaya ihtiyaç duymadığını söyledi. Mutlu eşlerin birbirine özgürlük ve genişlik tanıması gerektiğini de sözlerine ekledi. Atırgül bu sözler karşısında mahcup oldu.

Atırgül'ün Geçmişi ve Arğın'ın Dönüşümü

Maybaş'la Gizli Buluşma Atırgül, Dıykanbek'le konuşurken aklında başka bir düşünce taşııyordu; yine de birden yüzü kızardı. Dıykanbek'in, öğrencilik yıllarında kendisine hayran olan Maybaş'la yaptığı gizli buluşmayı öğrenmiş olabileceğinden korkuyordu. Yıllar önce, doktora tez çalışması için Isık-Göl bölgesindeki Balıkçı kasabasına araştırma yapmaya gittiğinde, artık önemli bir devlet görevlisi olan Maybaş'la beklenmedik bir şekilde karşılaşmıştı. Öğrenciyken onu sıradan ve başarısız bulduğu için reddetmişti. Fakat şimdi Maybaş'ın kendine güveninden ve sahip olduğu makamdan etkilenmişti. Onunla birlikte evine gitmiş ve geceyi orada geçirmişti. Sonrasında Arğın'a ihanet ettiği için büyük bir pişmanlık duymuş ve bunu bir daha asla tekrarlamamaya karar vermişti. Eve döndüğünde hastaymış gibi davranmıştı, ama bu buluşmayla ilgili söylentiler kısa süre içinde yayılmıştı.

Arğın İçin Yardım İster Dıykanbek, sadakat hakkında söylediklerinin Atırgül'ü incittiğini fark etmemişti. Atırgül içten içe ona kızıyordu, ama şimdi ondan Arğın için yardım istemek zorundaydı. Son zamanlarda Arğın'ın çok içtiğini, çalışma isteğini kaybettiğini ve sanat yeteneğini değersiz işlerde harcadığını anlattı. Ona göre Arğın'ın yeni bir amaca ve insanlarla daha sık bir arada olmaya ihtiyacı vardı. Arğın, Dıykanbek'e herkesten fazla güvendiği için Atırgül, kocasının yeniden toplum içine çıkmasına yardım etmesini istedi. Özellikle de Arğın'ın Ressamlar Birliği'nin yönetim kuruluna girmesi için ona destek olmasını önerdi. Dıykanbek, Arğın'ın yetenekli olduğunu, ancak bu yeteneği kendi elleriyle tükettiğini kabul etti. Atırgül, arkadaşına yardım etmesi için Dıykanbek'e yalvardı.

Arğın'ın Dıykanbek'e Kadeh Kaldırması Arğın balkondan içeri girdiğinde Atırgül kocasının sorunlarından söz etmeyi hemen bıraktı ve yüzündeki ifadeyi değiştirdi. Neşeli bir tavırla Dıykanbek'in başarısı için içmeyi önerdi ve Arğın'dan bir konuşma yapmasını istedi. Gözleriyle ona cesaret verdi; Arğın da sonunda söze başladı. Konuşması içten ve duyguluydu. Dıykanbek'in bir sanatçı olarak kazandığı başarıdan övgüyle söz etti ve dostluklarını sıcak cümlelerle anlattı. Dıykanbek bu sözlerden çok etkilenmişti. Arğın'a sarılıp onu öptü; böylece dostluğuna ne kadar değer verdiğini gösterdi. Ayrılmadan önce iki arkadaş bir kez daha sarılıp

öpüştüler. Atırgül, Argın'ın Dıykanbek hakkında bu kadar güzel konuşmasından memnun olmuş, onları gülümseyerek izliyordu.

Dıykanbek Söz Verir Atırgül ile Argın gittikten sonra Dıykanbek rahat bir uyku uyudu ve sabah kendini dinç hissederek uyandı. Ressamlar Birliği'nde, sekretery toplantısı, devletin sanat siparişleriyle ilgili görüşmeler ve bir ressamın sergi açılışıyla geçen yoğun bir gün geçirdi. Daha sonra Atırgül onu aradı. Önce Argın'ın içki içtikten sonra hasta yatmasından, Dıykanbek'in ise sapasağlam dolaşmasından yakındı. Ardından, Dıykanbek sormadığı hâlde bir kadın arkadaşından söz etmeye başladı. Atırgül ile Argın, Dıykanbek'in atölyesinden eve döndüklerinde bu kadın onları bekliyordu. Atırgül ona Dıykanbek'in eşinin evde olmadığını söylemişti. Kadın, Dıykanbek'i arayıp eve çağırmasını istemişti. Atırgül aramış, fakat Dıykanbek telefonu açmamıştı. Kadın, biraz eğlenmek için onun da gelebileceğini söylemişti. Dıykanbek bu daveti kabul etmedi. Atırgül ona Argın'ı hatırlatınca Dıykanbek, Argın'ın durumunu sekretery toplantısında gündeme getireceğine ve ona yardım edeceğine söz verdi.

Dıykanbek Atırgül'ü Düşünür Dıykanbek gün içinde birkaç kez Atırgül'ü düşündü. Atırgül'ü anlamakta zorlanıyordu; çünkü davranışları sık sık değişiyor, birbiriyle çelişen yönler sergiliyordu. Gerçekte nasıl bir insan olduğunu, gerçekten iyi ve insancıl biri sayılıp sayılmayacağını merak ediyordu. Buna rağmen Argın'ın sorunları hakkında kendisine doğruyu söylediğine inanıyordu. Aile hayatının böylesine karmaşık ve mutsuz bir hâle gelmesine üzülyordu. Atırgül'e yardım etmek istiyordu, fakat yalnızca ona destek olmanın sorunu çözmeceğini biliyordu. Asıl istediği, bütün aileye, özellikle de yaşama sevincini yitirmiş ve sanat yeteneğini boşa harcayan Argın'a yardım etmektir.

Atırgül'ün Çocukluğu ve Öğrencilik Yılları Atırgül bütünüyle kötü bir insan değildi. İçinde iyilik ve şefkat vardı, ama bu özellikleri zamanla zayıflamıştı. Karakterinin oluşmasında hem Argın'ın hem de kendi tercihlerinin payı bulunuyordu. Ailenin tek çocuğu olduğu için şımartılarak büyütülmüş, istediği hemen her şey yapılmıştı. Okula başlayana kadar ailesi, kötü ruhlardan korunsun diye onu erkek çocukları gibi giydirmişti. Erkek çocuklarıyla oynar, kavg eder ve kaba sözler kullanırdı. Sonraları kızlar da onu aralarına hemen almamışlardı. Erken yaşta olgunlaşmış, aşk ve evlilik üzerine sık sık hayaller kurmaya başlamıştı; fakat bu duygulardan utanıyordu. Frunze'de okurken başarılı bir öğrenciydi. Sınıfının önde gelenlerinden olmuş, çok kitap okumuş, şiiri sevmiş ve kendi şiirlerini yazmıştı. Bununla birlikte, aşk ilişkilerine giderek daha fazla ilgi duyuyor ve kendini romantik hikâyelerin içinde hayal ediyordu.

Atırgül'ün Argın'ı Seçmesi Enstitüde okuduğu yıllarda Atırgül oldukça hırslıydı. Sıradan biriyle değil, tanınmış bir yazar, ressam, besteci ya da önemli bir devlet görevlisiyle evlenmek istiyordu. Kendisine yaklaşan çevredeki öğrencilerin çoğunu geri çevirdi. Genç bir şair ona hayrandı, fakat Atırgül onun yoksul evini görünce bu ilgiyi karşılıksız bıraktı. Beş yıl sonra o genç şair ünlendiğinde, Atırgül kararından acı bir şekilde pişman oldu. Daha sonra, tanınan ve kendine güvenen bir öğrenci lideri olan Cambıl'dan hoşlanmaya başladı. Birlikte sinemaya gidiyorlardı. Bir akşam bir kavak ağacının altında sarılmış dururlarken, Atırgül'ün daha önce reddettiği uzun boylu bir veterinerlik öğrencisi yanlarına geldi. Cambıl'ı kolundan çekti. Cambıl ona aldırmayınca onu kendisine doğru çevirdi ve yüzüne sert bir tokat attı. Cambıl arkasından gitmeye cesaret edemedi. Atırgül kendini küçük düşürülmüş hissetti ve Cambıl'la görüşmeyi bıraktı. Daha sonra arkadaş Botogöz onu Argın'la tanıştırdı ve Argın'ın yeteneğinden, zekâsından ve ince davranışlarından övgüyle söz etti. Atırgül, bu dahiyle ne zaman tanışacağını sabırsızlıkla beklemeye başladı.

Atırgül ile Argın'ın Evliliği Atırgül ile Argın, tanışmalarından altı ay sonra evlendiler. Birbirlerine karşı büyük bir aşk duymuyor, yine de birbirlerini dikkatle tanımaya çalışıyorlardı. Atırgül ölçülü davranıyor, Argın ise onun zekâsına ve güzelliğine hayran kalıyordu. Bir akşam Botogöz'ün evinde Ravel'in *Bolero*'sunu dinlerlerken Atırgül, müziği sıcak bir çölü aşan ve sonunda karşısında sahte bir vaha bulan bir kervana benzetti. Argın bu sözlerden çok etkilendi ve kısa süre sonra Atırgül'ü sık sık ziyaret etmeye başladı. Atırgül bazen onu kapıda bekletiyor, böylece duygularının ne kadar güçlü olduğunu anlamaya çalışıyordu. Sonunda evlenmeye karar verdiler. Evlilik başvurusunu yaptıktan sonra Atırgül düğün hazırlıklarına girişti ve kuracağı aile hayatını düşünerek büyük bir heyecan yaşadı.

Argın'ın Arkadaşları Atırgül'ü Küçük Düşürür Argın'ın köyüne vardıklarında Atırgül, eski geleneğe uyarak başına bir örtü çekip perdenin arkasına oturdu. O akşam Argın dört erkek arkadaşını onun yanına getirdi. Birlikte votka içip kaba şakalar yaptılar. İçlerinden Bolotbek, Atırgül'ün dizine dokunmakla kalmadı,

daha sonra uyluğunu canını acıtacak kadar sıkı. Arğın sarhoştı ve arkadaşlarının davranışlarına gülüyordu. Atırgöl, tanıdığı eğitimli ve düşünceli adamın yerini kaba bir köylünün almış gibi görünmesine şaşırdı. Ona öfkeyle bakınca Arğın arkadaşlarını sonunda evden gönderdi. O gece Atırgöl, gördükleri karşısında büyük bir hayal kırıklığına uğradı ve kendini aşağılanmış hissederek ağladı.

Atırgöl'ün Kayınvalidesiyle Yakınlaşması Atırgöl köyde kaldığı üç gün boyunca aile hayatıyla ilgili bütün hayallerinin yıkıldığını gördü. Arğın vaktinin çoğunu gürültücü, yarı sarhoş arkadaşlarıyla geçiriyor, onlar da Atırgöl'ün yanında içip kaba saba davranmaya devam ediyorlardı. Atırgöl bu adamlardan nefret etmeye başladı ve kocasının da aslında onlardan farklı olup olmadığını düşünür oldu. İçinden, Arğın'ı bu kötü çevreden bir şekilde uzaklaştırması gerektiğine karar verdi. Yanında kendini rahat hissettiği tek kişi Arğın'ın annesi Bereke'ydi. Hayat dolu bu yaşlı kadın ona içten davranıyor, hiçbir zaman onu yönetmeye çalışmıyordu. Atırgöl'e yemek getiriyor, yanına oturuyor ve neşesini yerine getirmek için komik hikâyeler anlatıyordu. Bu üç gün içinde genç kadınla kayınvalidesi arasında güçlü bir yakınlık oluşmaya başladı.

Bolotbek'in Hakareti Şehirdeki hayat, Atırgöl'ün evlilikten önce kurduğu hayale hiç benzemiyordu. Arğın'la küçük ve soğuk bir dairede yaşıyorlardı; bu yüzden Atırgöl arkadaşlarını evlerine çağırmaktan kaçınıyordu. Ayrıca Arğın'ın hayatını denetlemeye ve onu eski arkadaşlarından uzak tutmaya çalışıyordu. Çünkü bu insanların Arğın'ı sanat çalışmalarından uzaklaştırdığına inanıyordu. Bir gün Bolotbek elinde bir şişe votkayla çıkageldi. Arğın'ın ev işi yapmasıyla alay etti ve yemek pişirmedeği için Atırgöl'e hakaret etti. Atırgöl öfkelenip onu evden kovdu. Bolotbek bunun üzerine Arğın'a kendisiyle gelmesini söyledi ve Atırgöl'ü kocasını arkadaşlarından ayırmakla suçladı. Onoltay adında başka bir kadından övgüyle söz etti ve Arğın'ı ona dönmeye ikna etmeye çalıştı.

Arğın'ın sevgilisi Bolotbek, Onoltay'ın bir zamanlar Arğın'ın sevgilisi olduğunu söyleyince Atırgöl neye uğradığını şaşırdı. Onoltay'ın akıllı bir kadın olduğunu, Arğın'a iyi davrandığını ve Arğın Atırgöl'le evlenince büyük bir acı yaşadığını anlattı. Sonra iki evin durumunu karşılaştırıp Onoltay'ın daha iyi bir eş olduğunu söyleyerek Atırgöl'ü aşağılamaya çalıştı. Atırgöl kenidisini soğukkanlı tuttu. Bolotbek'e Arğın'ın kendi kocası olduğunu söyledi, ardından da evden çıkmasını istedi. Bir daha gelip Arğın'ı kötü işlere sürüklemeye kalkarsa onu çalıştığı yere şikâyet edeceği konusunda uyardı. Bolotbek, Atırgöl'ün kararlı tavrı karşısında şaşırıp geri çekildi. Sonunda Arğın da Bolotbek'ten gitmesini istedi.

Arğın Özür Diler, Arpaçı Gelir Bolotbek gittikten sonra Atırgöl kendini koltuğa bıraktı ve acı acı ağlamaya başladı. Arğın onu sakinleştirmeye çalıştı; Onoltay'la geçmişte yaşadıkları için özür diledi ve bir daha ona ihanet etmeyeceğine söz verdi. O günden sonra Atırgöl, kocası üzerinde giderek güç kazandığını fark etti. Arğın artık ona karşı çıkmaya cesaret edemiyordu. Barışmalarının hemen ardından kapı yüksek sesle çalındı. İçeri, ağır bir bavul dolusu tütsülenmiş ve taze etle birkaç şişe konyak taşıyan iri yapılı, neşeli bir adam girdi. Bu kişi Atırgöl'ün Narın'da yaşayan dayısı Arpaçı'ydı. Atırgöl onu görünce çok sevindi, Arğın'ın da keyfi yerine geldi. Kısa sürede sofrayı kurdular ve birlikte konyak içmeye başladılar.

Arpaçı Arğın'dan Anıt İster Kavgayı geride bırakan Arğın ile Atırgöl, Arpaçı'yla birlikte neşeyle sofraya oturdular ve bir süre sorunlarını düşünmediler. Sonunda Arpaçı, şehre neden geldiğini anlattı. Çoktal köyünde bir akrabaları altı ay önce ölmüştü, fakat mezarına henüz bir anıt yapılmamıştı. Aile iki bin ruble toplamış ve anma yemeğine kadar taştan güzel bir anıt yaptırmak istemişti. Arpaçı, ölen adamın fotoğrafını Arğın'a göstererek anıtı onun yapmasını ya da bu işi yapacak başka bir sanatçı bulmasını istedi. Atırgöl hemen araya girdi ve işi Arğın'ın üstlenmesi gerektiğini söyledi. Arğın heykeltıraş olmadığını belirtse de Arpaçı masanın üzerine bin ruble bıraktı.

Arğın Anıt Ustası Olur Arpaçı'nın siparişinden sonra Arğın, tanıdıkları aracılığıyla para getiren taş anıt işleri almaya başladı. Zamanla bu işi öğrendi ve müşterilerin memnun kalması için anıtları fotoğraflardaki yüzlere olabildiğince benzetmeye odaklandı. Beş yıl içinde etrafı tuğla duvarlarla çevrili güzel bir ev yaptırdı; evin yerleri ve duvarları halılarla kaplandı. Atırgöl de zamanla zenginliğe ve toplum içindeki konuma önem vermeye başladı. Başarılı insanları evlerine çağırıyor, onlara hediyeler veriyordu. Arğın ise eski köy arkadaşlarıyla ilişkisini kesti; artık onları sıradan insanlar olarak görüyordu. Ancak Atırgöl, parayla ün kazanamayacağını biliyordu. Arğın tanınmak istiyor, ama bunun için yeterince çalışmıyordu. Diýkanbek, arkadaşının sanatı bırakıp yalnızca işini bilen bir zanaatkâra dönüştüğünü o zaman fark etti.

On Üç Yıl Sonra: Dıykanbek ve Nina'nın Yeniden Karşılaşması

Nina Sokolova'ya Büyük Hayranlık Dıykanbek ile Nina on üç yıldır birbirlerini görmemişlerdi ve ilk karşılaşmalarında olduğu gibi, bu kez de yeniden tesadüfen karşılaşacaklardı. Dıykanbek operaya ilgi duymuyor, onu tutucu ve geleceği olmayan bir sanat olarak görüyordu. Operaya nadiren giderdi; müzisyenler düşüncelerini sert biçimde eleştirdikten sonra ise operaya gitmeyi tamamen bıraktı. Karısı Kalemkan ise televizyonda ünlü opera sanatçıları sık sık izliyor ve özellikle Nina Sokolova'ya büyük hayranlık duyuyordu. Sokolova'nın güzel sesini, görünüşünü, oyunculuğunu ve yeteneğini sürekli övüyordu. Dıykanbek de şakayla karışık, Kalemkan'ın bu şarkıcıya âşık olduğunu söylüyordu. Kendisi hâlâ operaya kuşkuyla bakmasa da Sokolova'nın adını artık daha sık duymaya başlamıştı yeniden.

Dıykanbek Karmen İçin Bilet Alıyor Bir gün Dıykanbek tiyatronun önünden geçerken Jorj Bize'nin ünlü operası Karmen'in afişini gördü; başrolde Nina Sokolova vardı. Karısının bu kadar hayran olduğu şarkıcıyı merak eden Dıykanbek, tiyatroya girip iki bilet aldı. Gösteri neredeyse tamamen dolmuştu ve yalnızca amfiteyatronun en arka sırasında yer kalmıştı. Dıykanbek atölyesine döndü ve işte olan Kalemkan'ı arayarak o akşam tiyatroya gideceklerini söyledi. Ancak Kalemkan yatılı okulda nöbetçiydi ve saat dokuza kadar görevde kalacaktı. Üstelik Sokolova'yı Karmen rolünde daha önce iki kez izlemişti. Dıykanbek ondan işten erken çıkmasını istedi, ama o Dıykanbek'e tek başına gitmesini söyledi.

Dıykanbek Sahnede Nina'yı Tanıyor Dıykanbek operaya tek başına gitti. Beş yıl önce Karmen'i izlediğini hatırlıyordu, ancak o zamanki ünlü şarkıcının performansını beğenmemişti; yine de sesinin mükemmel olduğunu kabul etmişti. Şimdi Sokolova Karmen'i söylemeye başladığında Dıykanbek şaşırıldı. Bir anda onun, yıllar önce tanıdığı ve konservatuvara girerek şarkıcı olmayı hayal eden genç kız Nina Bıçurina olduğunu fark etti. Nina çok değişmişti, ama Dıykanbek onun olduğundan emindi. Nina'nın doğal ve kendinden emin oyunculuğu, Dıykanbek'in sonunda operayı gerçek bir sanat olarak takdir etmesine yol açtı. Bundan sonra tiyatroya sık sık gitmeye başladı; özellikle Sokolova'nın sahne aldığı gösterileri izliyordu. O anda geçmişi yeniden hatırladı.

Dıykanbek Nina'nın Portresini Çiziyor Nina'nın giderek artan ünü, Dıykanbek'in dikkatini çekiyordu; çünkü onun yıllar önceki şarkıcı olma hayalini hâlâ hatırlıyordu. Gösterilerden sonra zaman zaman tiyatronun dışında bekliyor, bir zamanlar tanıdığı genç Nina'yı yeniden görme isteğiyle onu uzaktan izliyordu. Bir ara ondan portresini yapmak için izin istemeyi düşündü, ancak bunun fazla ileri gitmek olacağını hissetti. Bunun yerine, her gösteriden sonra Nina'yı hatırladığı şekliyle çizmeye başladı. Yaklaşık iki yıl boyunca, kendi işlerini de sürdürürken Nina'nın pek çok eskizini yaptı. Bir cumartesi günü Kalemkan, gazetede Nina'nın Halk Sanatçısı ilan edildiğini duyuran haberi ona gösterdi. Dıykanbek bu habere çok sevindi ve o akşam Karmen'i izlemek için tiyatroya gitti. Zaman geçtikçe yaptığı çizimler, Nina'ya duyduğu ilgiyi ve onunla ilgili anılarını yansıtan daha kişisel bir anlam kazanmaya başladı.

Dıykanbek Nina'yı Arayıp Tebrik Ediyor Gösterinin ardından Nina defalarca sahneye çağırıldı; kendisine çiçekler verildi ve herkes onu tebrik etti. Dıykanbek ise yanına gitmedi. Doğruca atölyesine döndü. Hayatında ilk kez tek başına konyak içti ve ardından Nina'nın ev telefon numarasını buldu. Onu arayıp Halk Sanatçısı seçilmesi nedeniyle tebrik etti ve az önceki gösterisini izlediğini söyledi. Nina, telefondaki kişinin kim olduğunu kibarca sordu. Dıykanbek, yıllar önce onun geleceği hakkında bir tahminde bulunan kişinin kendisi olduğunu hatırlattı. Telefonda kısa bir sessizlik oldu. Ardından Nina yeniden konuştu ve sessizce, "Teşekkür ederim, Dıykanbek," dedi. Dıykanbek, Nina'nın bu sözlerini uzun süre düşündü.

Nina Dıykanbek'i Hatırlıyor Nina, öfkeyle Dıykanbek'e bunca yıl boyunca neden kendisiyle hiç iletişim kurmadığını sordu. Bir keresinde onun sergisine gitmiş, Dıykanbek'in kendisini davet etmesini umarak orada yarım gün geçirmişti. Ancak Dıykanbek o zaman ona hiç yaklaşmamıştı. Nina'nın kendisini hâlâ hatırladığını öğrenmek Dıykanbek'i mutlu etti. Dıykanbek, Nina'ya eşinin nerede çalıştığını sorduğunda, Nina aslında onun evli olup olmadığını öğrenmeye çalıştığını anladı. Artık evli olmadığını ve eşiyle ayrıldıklarını söyledi.

Ardından Nina, Dıykanbek'i hemen yanına gelmeye ve arkadaşlarıyla birlikte bu başarısını kutlamaya davet etti. Ancak Dıykanbek davetini kabul etmedi. Onların buluşmasını bölmek istemediğini söyledi ve ödülünü başka bir zaman birlikte kutlamayı önerdi.

Dıykanbek Nina'nın Portresi Üzerinde Çalışıyor Bu konuşmadan sonra Dıykanbek ile Nina sık sık görüşmeye başladılar ve zamanla bu buluşmalar ikisi için de önemli hâle geldi. Nina, Dıykanbek portresi üzerinde çalışırken onun atölyesine geliyor, Dıykanbek de bazen tiyatrodan onun kulisine, soyunma odasına gidiyordu. Portre aslında çoktan tamamlanmıştı, fakat Dıykanbek onu sergilemiyor ve kimseye göstermiyordu. Nina portrenin bitmiş olduğuna inanıyordu, ancak Dıykanbek kendi çalışmasından şüphe ediyordu; çünkü tabloyu şaşırtıcı derecede kolay tamamlamıştı. Bu kadar kısa sürede bitirilen bir portrenin gerçekten kusursuz olabileceğine inanamıyordu. Portreye yalnız başına baktığında, en ufak bir hata bile fark ederse tabloya bir daha dokunmak istemeyeceğinden korkuyordu.

Sanatçılar Birliği Yönetim Kurulunun Toplantısında

Dıykanbek, Argın'ı Sanatçılar Birliği Yönetim Kuruluna Öneriyor Sanatçılar Birliği yönetim kurulunun bir toplantısında Dıykanbek, Argın Çalkalmakov'un yeni kurul üyesi olarak seçilmesini önerdi. Argın'ın yetenekli bir sanatçı olduğunu, bir zamanlar ilgi çekici eserler ortaya koyduğunu, ancak daha sonra sanat çalışmalarından uzaklaştığını söyledi.

Başta herkes sessiz kaldı. Saygın bir manzara ressamı olan Barpı ise açıkça karşı çıktı. Argın'ın ciddi bir sanatçı olmadığını ve eserlerini artık çok az kişinin hatırladığını söyledi. Dıykanbek buna itiraz ederek konunun daha ciddi bir şekilde ele alınması gerektiğini belirtti. Başka bir üye de Argın'ı destekleyerek onun dürüst ve ilkeli bir insan olduğunu söyledi. Sonunda Barpı, Argın'e oy vermeyi kabul etti. Yaşlı sanatçı da artık itiraz etmedi. Başka bir karşı çıkan olmayınca Argın, yönetim kuruluna seçildi.

Barpı, Dıykanbek'e Gerçeği Söylüyor Toplantının ardından Dıykanbek, diğer üyelerin aldığı karardan memnun olmadığını düşündü ve kendi davranışından dolayı hayal kırıklığına uğradı. Barpı toplantıdan sonra yanında kaldı. Fazla açık konuştuğu için özür diledi, ancak Dıykanbek'in Argın'ı bu kadar güçlü biçimde destekleyerek bir kez daha hata yaptığını söyledi. Dıykanbek, ilk hatasının ne olduğunu sordu. Barpı ona geçen yıl yaşananları hatırlattı. Dıykanbek, Argın'ın soyut tarzda resim yapma konusundaki başarısız denemelerini övmüştü. Oysa Dıykanbek kendisi gerçekçi bir ressamdı. Barpı, onun bu çalışmaları neden övdüğünü bir türlü anlayamadığını söyledi. Sonra Dıykanbek'in elini sıkı ve oradan ayrıldı. Dıykanbek ise acı verici olsa bile dürüst bir eleştiriyi kabul etmenin ne kadar zor olduğunu düşündü.

Dıykanbek ile Argın'ın Dostluğu Nasıl Başladı? Dıykanbek sokakta ağır ağır yürürken Argın'le dostluğunun nasıl başladığını hatırladı. İlk kez genç sanatçıların düzenlediği bir sergide karşılaşmışlardı. Dıykanbek'in eserleri büyük ilgi görmüştü. Serginin kapanışında Dıykanbek'ten genç sanatçılar adına bir konuşma yapması istendi. Ancak o kadar heyecanlandı ki hazırladığı konuşmayı unuttu. Tam o sırada seyircilerin arasında Argın'ı gördü ve onun iki tablosundan söz etmeye başladı. Bu eserlerdeki derinliği ve karmaşıklığı övdü. Bir süre sonra heyecanını üzerinden atan Dıykanbek, etkileyici bir konuşma yaptı. Konuşması daha sonra gazetelerde de yayımlandı. Argın bundan çok etkilendi ve Dıykanbek'e minnettar kaldı. Birlikte yürüyüp uzun uzun konuştular, ardından bir restorana gittiler. Kısa süre sonra Argın de Sanatçılar Birliği'ne katıldı ve böylece dostlukları başlamış oldu.

Argın, Para Uğruna Resimden Uzaklaşıyor Argın bir zamanlar gelecek vadeden bir sanatçıydı. Dıykanbek, özellikle canlı manzaraları ve güçlü hareket duygusuyla dikkat çeken iki tablosunu gerçekten beğenmişti. Ancak Atırgul'le evlendikten sonra Argın, sanatını geliştirmekten vazgeçti ve para kazanmak için taş anıtlar yapmaya başladı. Yanlış bir seçim yaptığının farkındaydı, fakat kazandığı her para onu daha fazlasını istemeye yöneltiyordu. Atırgul aile parasını sıkı bir şekilde kontrol ediyor ve parayı kadınlar uğruna harcamaması konusunda onu uyarıyordu. Argın, bir araba aldıktan sonra yeniden ciddi biçimde resim yapmaya döneceğini düşünüyordu. Fakat arabayı aldıktan sonra da para getiren işleri sürdürdü. Zamanla paraya daha çok bağlandı ve kazandıklarının bir kısmını gizlice biriktirmeye başladı.

Atırgul, Argın'ın Gizlediği Parayı Buluyor Atırgul akrabalarını ziyarete gittiğinde Argın, yaptığı ek bir anıttan kazandığı bin rubleyi gizlice kendine ayırdı ve parayı köpek kulübesine sakladı. Geceleri parayı çıkarıp tek başına sayıyor, kimsenin bilmediği bu birikimin tadını çıkarıyordu.

Bir gece Atırgul aniden kulübeye girdi ve onu suçüstü yakaladı. Argın korkuyla parayı kazağının altına saklamaya çalıştı, ancak Atırgul parayı hemen buldu. Onu kendi ailesinden para çalmakla suçladı ve parasını alıp evden gitmesini söyledi. Argın bir daha böyle bir şey yapmayacağına söz verdi ve Atırgul de

ona inandı. Ardından ona taş anıt yapmayı bırakmasını, yeniden resme dönmesini ve yalnızca para kazanmak yerine kendine bir sanatçı olarak isim yapmaya çalışmasını söyledi.

Dıykanbek, Şüphelerine Rağmen Argın'ı Destekliyor Argın sonbaharda şehre döndü ve üç tablosunu bir uzmanlar kuruluna sunmaya karar verdi. Kurulun başında Dıykanbek vardı. Çalışmalarının reddedilmesinden endişe eden Argın, Dıykanbek'ten yardım istedi ve tablolarını ona gösterdi. Dıykanbek resimleri beğenmedi. Özellikle *Pazarda* adlı tablosunu zayıf buluyordu. Koyu renkler, belirsiz kompozisyon ve özensiz çizilmiş figürler yüzünden tablonun ne anlatmak istediğini anlamak güçtü. Argın ise yeni bir sanat tarzı denediğini söyledi ve toplantıda kendisini zor durumda bırakmaması için arkadaşından yardım istedi. Dıykanbek tablonun iyi olmadığını biliyordu, fakat yine de kurulun karşısında Argın'ı destekledi. Daha sonra ise kendi vicdanına aykırı davrandığı için suçluluk duydu.

Atırgul, Dostları İçin Akşam Yemeği Veriyor Dıykanbek akşam saat dokuz civarında Argın'ın evine geldi. Atırgul güzel bir sofraya hazırlamıştı ve onu sıcak bir şekilde karşıladı. Kadın arkadaşını Dıykanbek'le tanıştırdı ve şakayla karışık, ikisinin yakın arkadaş olmasını istedi. Argın, Dıykanbek'i sessizce karşıladı. Atırgul ise iki arkadaşın sarılmasını istedi. Herkes sofraya oturduktan sonra dostluklarının uzun sürmesi, birbirlerine her zaman sadık kalmaları ve destek olmaları için kadeh kaldırdı. Ardından Dıykanbek için de bir kadeh kaldırdı ve Argın'e yardım ettiği için ona teşekkür etti. Dıykanbek onu durdurmaya çalıştı, ancak Atırgul öfkelenildi ve Argın'ın arkadaşının desteğine minnettar olması gerektiğini söyledi. Gecenin ilerleyen saatlerinde Dıykanbek kendini giderek daha rahatsız hissetmeye başladı.

Atırgul, Dıykanbek ile Arkadaşını Yakınlaştırmaya Çalışıyor Yemek boyunca Atırgul, Dıykanbek'in kadın arkadaşına ilgi göstermesi için sürekli fırsat yaratıyordu. Kadının boşandığını ve artık yeni bir ilişki kurmakta özgür olduğunu anlattı. Hatta ayrılığından beri başka bir erkekle birlikte olmadığını söyleyerek Dıykanbek'i ona karşı ilgilenmeye teşvik etti. Dıykanbek ise gittikçe daha fazla rahatsız oluyordu. Atırgul arkadaşlarına genellikle takma isimler taktığı için kadının gerçek adını bile hatırlayamıyordu. Şaka olsun diye ona "Akbişek-jene" diye seslendi. Atırgul de bu isimden kendi hesabına memnun oldu. Dıykanbek'in aklı ise Nina'daydı. Onun yumuşak sesini ve koyu gözlerini hatırladı. Nina'ya karşı duyduğu ilginin giderek arttığını fark etti ve bunun âşık olmaya başladığı anlamına gelip gelmediğini kendi kendine sordu.

Dıykanbek Akşam Yemeğinden Ayrılmak İstiyor Atırgul'ün arkadaşı güzel bir kadın olmasına rağmen Dıykanbek ondan hiç hoşlanmamıştı. Bakışlarını hesapçı buluyor, Nina'yı düşünürken onun yanında oturmaktan rahatsızlık duyuyordu. Bir an önce gitmek için bir bahane aramaya başladı. Sonunda saatin ilerlediğini ve artık eve gitmesi gerektiğini söyledi. Atırgul ise acele etmesine gerek olmadığını belirtti ve arkadaşına da üstü kapalı biçimde cesaret vermeye çalıştı. Dıykanbek artık bu durumdan iyice bunalmıştı. Neredeyse kaba bir şekilde, yemeğin bir an önce servis edilmesini istedi ve kendini zaten iyi hissetmediğini hatırlattı. İnsan kendini hasta hissettiğinde, kendi evine ve yatağına dönmekten başka bir şey istemeyeceğini söyledi.

Dıykanbek ve Nina Arasında

Dıykanbek, Gece Yarısı Nina'yı Arıyor Gece yarısına doğru Dıykanbek atölyesine döndüğünde kendini beklenmedik bir huzur içinde buldu. Mutluluğunun yalnızca Çalkalmakovların evinden ayrılmış olmaktan kaynaklanmadığını, asıl nedenin Nina'ya karşı ne hissettiğini sonunda anlamış olması olduğunu fark etti. Hemen Nina'yı aradı. Uzun süre telefonu beklettikten sonra Nina uyuklu bir sesle açtı. Dıykanbek, onu uykusundan uyandırdığı için özür diledi ve aslında onu özlediği için aradığını söyledi. Heyecanla hemen evine gelmek ve onunla konuşmak istediğini söyledi. Nina ise sakin bir şekilde bunu kabul etmedi ve gecenin bir yarısı bekâr bir kadının evine gitmenin doğru olmayacağını hatırlattı. Uyummasını ve ertesi gün gelmesini söyledi, ardından telefonu kapattı.

Dıykanbek, Nina'nın Evine Gidiyor Nina'nın gece yarısı gelmesini reddetmesinin ardından Dıykanbek bir süre telefonun başında sessizce durdu, ama sonunda onu yine de görmesi gerektiğine karar verdi. Nina'nın pencerelerini görmesinin bile içini rahatlatacağını düşünerek onun evine gitti. Kapının önüne geldiğinde zili çalmadan önce bir süre tereddüt etti. Nina sonunda kapıyı açtığında Dıykanbek, sözünü dinlemediği için özür diledi ve kendisini affetmesini istedi. Nina sakinliğini koruyarak onu içeri aldı.

Ellerini Dıykanbek'in omuzlarına koydu ve gözlerinin içine baktı. Sonra yumuşak bir sesle, bazen kadınların sözünü dinlememenin de affedilebileceğini söyledi. O gece ikisi de çok mutluydu.

Nina, Dıykanbek'le İlişisini Bitiriyor Sabah olduğunda Nina kahvaltı hazırlarken Dıykanbek hâlâ yorgun ve açtı. Birbirlerine sarıldılar, ancak Nina kısa süre sonra onu durdurdu. Sakin bir şekilde, artık bu şekilde görüşmeye devam edemeyeceklerini anlattı. Bu ilişkinin sonunda ikisine de acı vereceğine inanıyordu, ama birlikte geçirdikleri geceyi bir günah olarak görmediğini de söyledi. Dıykanbek onu gerçekten seviyor ve ona saygı duyuyorsa, kendisinden uzak durmasını istedi. Aralarındaki duyguların gerçek aşk mı yoksa yalnızca bir tutkunun etkisi mi olduğunu sorguladı ve mutluluğun belki de insan onu aradığı sürece devam ettiğini söyledi. Dıykanbek onu anladığını söyledi, ancak bunun son görüşmeleri olduğunu henüz tam olarak anlamamıştı. Üç gün sonra Moskova'ya, karısının ve üç yaşındaki kızının yanına uçtu.

Dıykanbek Moskova'ya Gidiyor

Dıykanbek'in Aklı Aysuluu'da Nina'nın ayrılmak istediğini söylemesinden üç gün sonra Dıykanbek Moskova'ya uçtu. Uçak yolculuğu boyunca aklından yalnızca Aysuluu geçti. Kısa süre önce bir rüya görmüştü: Aysuluu ıssız bir adada tek başına ağlıyor, bir kartal onu alıp götürüyor, Dıykanbek ise ne kadar uğraşsa da onu kurtaramıyordu. Bu rüyanın etkisinden kurtulamamış, günlerdir korku ve huzursuzluk içinde yaşamıştı. Uçakta, duyduğu kaygının aslında ailesiyle ilgili olmadığını sonunda anladı. Asıl acı çekmesinin nedeni, Nina'yla arasında yaşananlardı. Onu düşünmemeye çalışıyor, ancak Nina'yı aklından çıkarmaya çalıştıkça içindeki acı daha da büyüyordu. Moskova'ya iner inmez sanatoryuma gitti. Aysuluu onu görür görmez "Baba!" diye bağırarak yanına koştu ve boynuna sarıldı. Dıykanbek kızını karşısında görünce büyük bir mutluluk ve derin bir duygulanma yaşadı.

Kalemkan, Dıykanbek'i Argın Konusunda Uyarıyor Sanatoryumda Kalemkan, Aysuluu'nun kısa süre önce hastalandığını söyledi. Dıykanbek böylece gördüğü korkutucu rüyanın nedenini anlamış oldu. Ailesini fazla bekletmeden Frunze'ye götürmeye karar verdi. Bir süre sonra Kalemkan, Çalkalmakovları sordu. Dıykanbek, onların evinin sürekli tanınmış insanlarla dolup taşıtığını anlattı ve Argın'ın Sanatçılar Birliği yönetim kuruluna seçilmesine kendisinin yardımcı olduğunu söyledi. Kalemkan bundan endişelendi ve Dıykanbek'in yaptığını doğru bulmadığını açıkça söyledi. Ona göre Argın, Dıykanbek'in başarısını kiskaniyordu ve gördüğü dostluğu ya da aldığı yardımları gerçekten takdir etmiyordu. Argın'ın Sanatçılar Birliği içinde daha fazla söz sahibi olması hâlinde bir gün Dıykanbek'e karşı dönebileceğini, hatta ona küçümseyerek davranabileceğini söyleyerek Dıykanbek'i uyardı.

Dıykanbek, Argın'i Savunuyor Kalemkan'ın Argın'i eleştirmeye devam etmesi Dıykanbek'i kızdırdı. Kalemkan'ın Argın'i tanımadığını ve onu yanlış değerlendirdiğini söyledi; Argın'in iyi bir insan olduğunda ısrar etti. Kalemkan ise yalnızca omuz silkti ve bir gün söylediklerini hatırlayacağını, fakat o zaman artık çok geç olabileceğini söyledi. Ardından kadınların bazı şeyleri erkeklerden daha iyi sezdiğini ekledi. Dıykanbek, kadınların sezgileri güçlü olabilir ama hepsinin böyle olmadığını söyleyerek şaka yaptı; yoksa hayatın yaşanmaz hâle geleceğini söyledi. O gece Aysuluu'yu yanına, kendi yatağına aldı. Küçük kız kısa bir süre sonra uyandı, sıcak dudaklarıyla babasını öptü ve yeniden uykuya daldı. Dıykanbek onun üzerini dikkatlice örttü, sonra gülümseyerek bir süre uyanık kaldı. Sabah olduğunda kendini dinlenmiş, hafiflemiş ve yeniden enerji dolu hissediyordu.

Argın'in Değişen Hayatı

Argın, Yönetim Kuruluna Girdikten Sonra Değişiyor Argın, Sanatçılar Birliği yönetim kuruluna seçildikten sonra hayatında büyük bir değişim yaşandı. Bu görev, onda yeniden çalışma gücü ve hırs uyandırmıştı. Günlerini Birlikte geçiriyor, yapılan planları öğreniyor, sanatçıların atölyelerini dolaşıyor, sanatçılarla ve yöneticilerle konuşuyor, kurulda alınan kararların nasıl uygulandığını yakından takip ediyordu. Çalışkanlığı ve insanlara karşı saygılı tavrı kısa sürede herkes tarafından fark edildi ve sevilen biri hâline geldi. Dıykanbek, arkadaşına verdiği desteğin böyle bir sonuç vermesinden gurur duyuyordu. Argın'in özel hayatında da değişiklikler başlamıştı. Dıykanbek bir gün evlerine gittiğinde avlunun eskisinden çok daha temiz ve düzenli olduğunu fark etti. Yıllardır kullanılan eski kulübe onarılmış ve yeniden boyanmıştı. Argın, yaptığı bütün değişiklikleri Dıykanbek'e büyük bir gururla gösterdi.

Argın, Anıt Yapmayı Bırakıyor Dıykanbek, Argın'ın eski atölyesine girdiğinde karşılaştığı değişiklik karşısında şaşırıldı. Kulübe temizlenmiş, baştan aşağı boyanmıştı; içeride artık ne granit taşları ne de yarım kalmış anıtlar vardı. Argın, anıt yapmayı bıraktığını söyledi. Yıllarını ve gücünü yalnızca para kazanmak uğruna harcadığını, sonunda bunun büyük bir kayıp olduğunu anladığını anlattı. Artık yeniden sanata dönmek ve kendisini yaptığı yaratıcı çalışmalarla ifade etmek istiyordu. Dıykanbek, arkadaşının böyle kararlı konuştuğunu duymaktan memnun oldu. Argın'e göre insanın yaşayabilmesi için çok şeye ihtiyacı yoktu ve dürüstçe çalıştığı sürece herkes geçimini sağlayabilirdi. Bundan sonraki hayatını para kazanmak için anıtlar yaparak geçirmek istemiyordu. Asıl istediği, insanlara bir şey söyleyen ve kendisi için de anlam taşıyan eserler ortaya koymaktı.

Atırgul ile Argın Yeniden Yakınlaşıyor Eve girdiklerinde Dıykanbek başka bir şaşırtıcı değişiklik daha fark etti. Atırgul, Argın'e karşı son derece yumuşak davranıyor, ona çay getiriyor, sağlığıyla ilgileniyor, Argın de karısına aynı özenle karşılık veriyordu. Aralarındaki ilişki artık eskiden olduğu gibi gergin bir çekişmeye benzemiyor, daha sıcak ve içten bir hâl almış görünüyordu. Atırgul, Argın'ın artık ailenin başı olduğunu ve bundan böyle kendi kararlarını özgürce verebileceğini Dıykanbek'e gururla anlattı. Dıykanbek de şaka yaparak, Argın özgürse Atırgul'ün de özgür olduğunu, fakat onların özgürlüğünün dağların iki ayrı tarafında bulunduğunu söyledi. Bu sözler Atırgul'ü derinden incitti. Öfkeleni ve utandı, ancak Argın odaya döndüğünde duygularını belli etmemek için kendini topladı.

Atırgul, Dıykanbek'e Karşı Dönüyor Atırgul ile Maybaş arasındaki ilişki sürüp gidiyordu; zaman zaman birbirlerinden uzaklaşıyor, ardından yeniden bir araya geliyorlardı. Maybaş'a karşı duyduğu hisler artık hayatının merkezine yerleşmişti ve bu yüzden Argın'le eskisi kadar ilgilenmiyordu. Dıykanbek'in gururunu inciten o şakadan sonra ona karşı içinde sessiz bir öfke oluştu. Bir süre sonra Argın, Atırgul ile Dıykanbek'in aynı ortamda neden bu kadar rahatsız göründüklerini fark etti. Atırgul hemen bir açıklama uydurdu. Bir süre önce trafik kazasında ölen bir sanatçı hakkında konuştuklarını, ayrıca araba kullanırken Argın'ın başına bir şey gelmesinden endişe ettiklerini söyledi. Dıykanbek bu açıklamaya inandı ve ölen sanatçının ailesini ziyaret etmeyi önerdi. Evden ayrılırken Atırgul'ün artık kendisine karşı olduğunu ve bir gün ondan intikam almaya çalışacağını biliyordu.

Argın, Sanatçılar Birliği Kongresine Hazırlanıyor Sanatçılar Birliği yönetim kuruluna girdikten sonra Argın sanki bambaşka bir insana dönüşmüştü. Daha enerjik hareket ediyor, ne kadar bilgili, eğitilmiş ve güzel konuşan biri olduğunu herkese göstermeye çalışıyordu. Birliğin önemli bir kongreye hazırlandığını öğrendiğinde büyük bir heyecana kapıldı. Bunu, sanatçıların karşı karşıya olduğu önemli sorunlar hakkında herkesin önünde konuşabileceği ve neler yapabileceğini gösterebileceği bir fırsat olarak görüyordu. Konuşmasını hazırladıktan sonra defalarca baştan yazdı. Son hâlini gözden geçirmek için metni dağlara götürdü. Atırgul ona eleştirilerini biraz yumuşatmasını, çok fazla somut örnek vermekten kaçınmasını ve sakın konuşmasını tavsiye etti. Böyle yaparsa gereksiz yere kendisine düşman edinmeyeceğini düşünüyordu. Argın karısını dinledi, ancak yine de kongrede açık ve cesur konuşmaya kararlıydı.

Dıykanbek, Argın'ın Konuşmasını Eleştiriyor Atırgul'ün tavsiyesine uyan Argın, konuşmasında kimseyi doğrudan eleştirmede ve daha çok genel konular üzerinde durdu. Hükümetten gelen bir temsilci onun düşüncelerini güçlü biçimde destekleyince Argın kendini başarılı hissetti ve bundan büyük bir gurur duydu. Kongreden sonra Dıykanbek'in odasına gitti ve arkadaşından övgü bekledi. Ancak Dıykanbek sakın bir şekilde, Argın'ın ortaya koyduğu düşüncelerin yeni olmadığını anlattı. Ona göre bütün sanatçılardan aynı biçimde çalışmalarını beklemek doğru değildi. Bazıları devlet için verilen siparişlerde başarılı olabilir, bazılarıysa ancak kendi seçtikleri konular üzerinde çalıştıklarında en iyi eserlerini ortaya çıkarabilirdi. Bütün sanatçıları aynı biçimde çalışmaya zorlamak, onların sanat anlayışını ve çalışma biçimlerini anlamamak demektir. Argın bu sözlerden derinden incindi ve öfkeleni. Dıykanbek'in kendisini kışkırttığına inanmaya başladı. O günden sonra Dıykanbek'i açıkça düşmanı olarak görmese de içten içe ona karşı düşmanlık besledi.

Argın, Resimleriyle Kendini Kabul Ettirmeye Çalışıyor Argın bundan sonra her yıl düzenlenen sergilere resimler göndermeye başladı. Sanatçılar Birliği kongresinde savunduğu programa bağlı olduğunu göstermek için çalışmalarında özellikle sanayi konularına ağırlık veriyordu. İlk üç resmi bir müze koleksiyonuna kabul edilince bundan cesaret aldı. Bir sonraki sergiden önce bir gazeteciyi yemeğe davet

etti; amacı, hakkında gazetede olumlu bir yazı çıkmasını sağlamaktı. Çok geçmeden gazete onun çalışmalarını öven, oldukça olumlu bir yazı yayımladı. Argın bu ilgiden memnundu, ancak aralarında Dıykanbek'in de bulunduğu sanatçı arkadaşlarının sessiz kalması onu rahatsız ediyordu. Bunun üzerine Kültür Bakanlığından bir yetkilinin desteğini aradı ve bu kişi ona resimlerinin kabul edilmesini sağlayacağına söz verdi. Fakat sergi komitesinin toplantısında Dıykanbek, Argın'ın resimlerini aceleyle yapılmış ve sanatsal açıdan zayıf çalışmalar olarak nitelendirerek sert biçimde eleştirdi. Bakanlık temsilcisi ise bu resimleri savundu.

Argın'ın Resimleri Kabul Ediliyor Sanat komitesinin üyeleri Argın'ın resimleri konusunda farklı düşünüyordu. Dıykanbek öfkeliydi, fakat sakinliğini koruyarak konuştu. Argın'ın arkadaşı olduğunu söyledi, ancak tamamlanmamış ve zayıf çalışmalarını kabul etmenin ona yardımcı olmak yerine zarar vereceğini savundu. Sanayi konusunun önemli olduğunu kabul ediyor, fakat bu resimlerde yeterli derinlik, kişisel bir sanat anlayışı ve profesyonel beceri bulunmadığını düşünüyordu. Kültür Bakanlığı temsilcisi ise her resmin başyapıt olmasının beklenemeyeceğini, sergilerin de başyapıt olmayan bütün çalışmaları geri çevirmemesi gerektiğini söyledi. Argın'ın resimlerinde emek temasının işlendiğini ve bu nedenle serginin istediği şartı yerine getirdiğini savundu. Sonunda herkes resimlerin kabul edilmesi konusunda anlaştı ve Dıykanbek de bu karara oy verdi. Ancak Argın eve döndüğünde Dıykanbek'in eleştirilerinden dolayı hâlâ çok kırgındı.

Argın, Sessizce Tanınmaya Çalışıyor Argın, Dıykanbek'in eleştirilerini düşmanca buluyor ve arkadaşının kendisine ihanet ettiğini düşünüyordu. İçinden intikam almak geçiyordu, fakat dostluklarını açıkça bozacak bir şey yapmak istemiyordu. Bu nedenle Dıykanbek'e karşı saygılı davranmaya devam ediyor, ondan akıl ve destek istiyor, fakat bütün bunların altında ona karşı duyduğu öfkeyi gizliyordu. Tanınmak için çok çalışması gerektiğini biliyordu, ancak resim yapmak gençliğinde olduğu gibi artık ona aynı mutluluğu vermiyordu. Bunun yerine başarıya ulaşmanın daha kolay bir yolunu arıyor ve çalışmalarında sanayi konularına ağırlık vermeyi sürdürüyordu. Zamanla bazı sanatçılar onu övmeye başladı, gazetelerde de hakkında giderek daha olumlu yazılar yayımlandı. Argın sonunda kendisinin gerçekten yetenekli olduğuna inanmaya başladı. Buna rağmen sanat çevrelerinde saygı gören deneyimli sanatçılar onun bu yolla kolayca ün kazanmaya çalıştığını düşünüyor, asıl amacının ise Sanatçılar Birliği içinde kendisine bir yer edinmek olduğunu söylüyordu. Dıykanbek ise sonunda Argın'ın yaptıklarına ve söylediklerine artık fazla önem vermemeye başladı.

Dıykanbek'in Nina'yla Sınava

Dıykanbek'in Ünü Bu yıllarda Dıykanbek kendini bütünüyle çalışmaya vermişti. Gurur duyduğu birkaç manzara resmi yaptı, çok sayıda portre çizdi, bunun yanında sayısız etüt ve eskiz hazırladı. Yeteneği giderek geliyor, ancak zaman zaman kendi sanatından kuşkuya da düşüyordu. Bazen kendine öylesine güveniyordu ki dünyayı bütün açıklığıyla gördüğünü düşünüyor, bazen de kararsızlığa kapılıp ne yapacağını, hangi yöne gideceğini bilemiyordu. Dıykanbek kendisini eleştirmekten hiç çekinmiyordu. Dürüstçe yapılan, işini bilen insanların eleştirilerine değer veriyor ve gerçek yeteneğin başka bir sanatçıdaki yeteneği de anlayabileceğine inanıyordu. Sırf hoşuna gitsin diye söylenen övgülere ise aldırımıyordu. Bu sırada Dıykanbek'in ünü hızla yayılıyordu. Moskova'da kişisel bir sergi açtı, çalışmalarını hakkında olumlu yazılar yayımlandı; hatta eserleri üzerine bir kitap çıkarıldı ve resimlerinden oluşan bir albüm yayımlandı.

Nina'nın Portresi Dıykanbek, Nina'nın portresini hiçbir zaman sergilemedi. Bu tablo onun için öylesine değerliydi ki gözlerden uzak tutuyordu. Çalkalmakovlar portreyi tesadüfen gördükten sonra, ilgisiz ya da kıskanç birinin tabloyu yeniden görmemesi için daha da dikkatli davranmaya başladı. Portreyi henüz tamamlanmış saymıyordu, oysa yaptığı en güçlü çalışmalardan biriydi. Nina'yla geçirdiği o geceden sonra bu tabloyu hiçbir zaman sergilemeyeceğini biliyordu. Nina'nın peşinden bir daha gitmeyeceğine söz vermişti, ama onu bir türlü unutamıyordu. Karşılaştıklarında ikisi de inciniyor, böyle zamanlarda birbirlerine nasıl davranacaklarını bilemiyorlardı. İlk başlarda Dıykanbek birlikte geçirdikleri geceyi gururla hatırlıyordu. Fakat zaman geçtikçe Nina'ya karşı duyduğu şeyin gelip geçici bir heves olmadığını, ona gerçekten ve derinden âşık olduğunu anladı.

Dağlara Çıkıyor Dıykanbek, Nina'yla yalnızca arkadaş oldukları günleri hatırlıyordu. O zamanlar birbirlerini görmek ne kadar kolaydı. Şimdi ise ikisi de aralarında neler yaşandığını bildiği için her karşılaşmaları garip ve acı verici bir hâl almıştı. Bahar geldiğinde Nina'ya duyduğu özlem daha da arttı ve Dıykanbek günlük

hayatına eskisi gibi devam edemez oldu. Aklını biraz olsun dağıtabilmek için her gün şövaesini alıp dağlara çıkmaya başladı. İlık bir bahar günü Alamudun Boğazı yakınlarında, çevresi erimekte olan karlar, yeşeren otlar ve açan çiçeklerle kaplı bir çayıra geldi. Uzakta bembeyaz dağlar yükseliyordu. Önce bir süre orada dinlendi ve doğanın güzelliğini seyretmenin tadını çıkardı. Sonra resim yapmaya başladı ve akşamın uzun gölgeleri dağ vadilerini kaplayıp hava iyice serinleyene kadar çalıştı.

Nina'ya Geri Dönüyor Karanlık bahar gecesinde arabasını sürerken Dıykanbek'in aklı birden Nina'yla ilgili anılarla doldu. Arabayı durdurdu ve Nina'yı görmeden yaşayamayacağını anladı. Onun evine vardığında Nina hiç şaşırmadı; Dıykanbek'in bir gün geri döneceğini zaten biliyordu. O geceyi ve ertesi günü Nina'nın yanında geçirdi. Aralarındaki duygulara artık karşı koyamıyorlardı. Ancak sonrasında Dıykanbek, içinde bulundukları durumu yeniden düşünmeye başladı. Nina'nın kendisinden bir çözüm bulmasını bekleyip beklemediğini, yoksa kendisi de bir çıkış yolu bulamadığı için mi acı çektiğini merak ediyordu. Hasta karısını ve çok sevdiği evlatlık kızı Aysuluu'yu bırakıp gidemeyeceğini biliyordu. Buna rağmen Nina'ya karşı hisleri her geçen gün daha da güçleniyordu. Sonunda ne yapması gerektiğini Argın'le konuşmaya karar verdi.

Argın'e Anlatıyor Mayıs ayının ortalarında Dıykanbek ile Argın, biraz dinlenmek ve konuşmak için Al-amudun Nehri kıyısındaki yazlık evlerine gittiler. Suyun kenarında oturlurken Dıykanbek sonunda içindekileri arkadaşına anlattı. Nina Sokolova'ya derinden âşık olduğunu ve onu bir türlü aklından çıkaramadığını söyledi. Uzun zamandır birbirlerine yakın olduklarını, fakat artık ne yapacağını bilemediğini de itiraf etti. Argın onu dinlerken içten içe kıskanıyor, Nina'yı kendi hayatındaki boş ve anlamsız ilişkilerde birlikte olduğu kadınlarla karşılaştırıyordu. Sonunda Nina'nın da bir gün Dıykanbek'i bırakıp başka bir erkek bulacağını söyledi. Dıykanbek, arkadaşının Nina hakkında böyle konuşmasına çok öfkeleni. Elindeki bardağı kırdı, şişeyi bir kenara fırlattı ve doğruca eve doğru yürüdü.

Dıykanbek ile Argın'ın Dostluğu Bozuluyor

Karşı Karşıya Haziran ayının ortalarına doğru Argın artık Dıykanbek'le açıkça hesaplaşmaya karar verdi. Sanatçılar Birliği yönetim kuruluna girdikten sonra bütün çabasını kendi başarısına harcamış, bir yandan da ileride karşılaşabileceği saldırılara karşı kendini hazırlamıştı. Bakanlıktaki bir yetkilinin desteğini alan Argın, emeğin toplum için taşıdığı önemi anlatan pek çok resim yaptı. Ardından kişisel sergisinin müzenin büyük salonunda açılmasını istedi. Dıykanbek, salonun o tarihlerde zaten başka bir sergi için ayrıldığını söyledi ve bunun yerine Birliğin kendi sergi salonunu kullanmasını önerdi. Argın bu sözlerle çok öfkeleni ve Dıykanbek'in başarısını bilerek engellemeye çalıştığını söyledi. Dıykanbek ise ona elindeki resimlerden en iyilerini seçmesini, çok sayıda eser göstermek yerine daha nitelikli çalışmalar üzerinde durmasını tavsiye etti.

Sanat Üzerine Tartışıyorlar Argın'ın öfkesi dinmedi, aksine daha da büyüdü. Dıykanbek'in çalışmalarını büyük bir titizlikle yürütmesiyle alay etti ve artık kimsenin onun manzara resimlerine bakmak istemediğini söyledi. Dıykanbek sakinliğini koruyarak yalnızca manzara resimleri yapmadığını, çok sayıda portre de çizdiğini ve bunların arasında çalışan insanların portrelerinin de bulunduğunu hatırlattı. Ayrıca konuşulan konunun kendi sanatı değil, Argın'ın sergisi olduğunu söyledi. Fakat Argın artık sanat hakkında konuşmaktan çıkmış, doğrudan Dıykanbek'i hedef almaya başlamıştı. Onu, önemli toplumsal konularla ilgilenmek yerine kadınları ve aktrisleri resmetmekle suçladı. Dıykanbek'in seçtiği konuların artık eskidiğini, hükümetin sanatçılardan beklediği çalışmaları yapmaktan kaçtığını ve bunun yerine sıradan insanların günlük hayatına sığındığını ileri sürdü. Argın suçlamalarını sürdürdükçe Dıykanbek'in öfkesini bastırması giderek zorlaştı. O tartışma, eski dostluklarının artık hem sanat alanında hem de özel hayatlarında açık bir düşmanlığa dönüştüğünü gösteriyordu.

İntikam Peşinde Dıykanbek, Argın'ın suçlamalarını öfkeyle reddetti. Gerçek toplumsal konuların ancak yetenekli ve dürüst bir sanat anlayışıyla ele alınabileceğini söyledi. Argın'ın sergisini tek başına onaylamayacağını, kararın kurul tarafından verilmesi gerektiğini belirtti. Argın öfkeyle oradan ayrıldı. Çok geçmeden Dıykanbek'e karşı duyduğu kıskançlık ve öfke bütün düşüncelerini ele geçirdi. Ona zarar vermek istiyordu, ancak açıkça kavga etmeye çekiniyordu. Bu yüzden başka bir yol bulmaya başladı. Artık onun için önemli olan, istediğine ulaşmak için hangi yola başvurduğu değil, amacına ulaşp ulaşamayacağıydı. Daha önce komşularıyla yaşadığı bir olay da aklına geldi. Komşuları yeni bir meyve bahçesi yapmıştı ve ağaçların kendi bahçelerini gölgede bırakacağından korkan Atırgul buna çok kızmıştı. Bir gün komşusu Argın'ı itip

uzaklaştırmış, Arğın de bunu içine atıp bir gün ondan intikam alacağına söz vermişti. Atırgul, kocasının kafasında bir plan olduğunu anlamıştı.

Ailesini Hedef Alıyor Arğın, Dıykanbek'e nasıl zarar vereceğini düşünürken Dıykanbek yeniden mutlu günler geçiriyordu. Zamanının büyük bölümünü Nina'yla birlikte yazlık evinde geçiriyordu. Dıykanbek'in Sanat Akademisine aday gösterildiğini ve gazetelerde adının giderek daha sık yer aldığını öğrenen Arğın'ın kıskançlığı daha da arttı. Bir ödöl alabileceğinden de korkunca artık beklememeye karar verdi. Dıykanbek'i en çok ailesi üzerinden yaralayabileceğini düşündü. Kalemkan'ın kocasından kuşkulmasını, sonunda onu terk etmesini ya da davranışlarından şikâyet etmesini sağlamayı planladı. Ona göre Dıykanbek'i savunmasız olduğu bir anda en zayıf yerinden vurmanın yolu buydu.

Atırgul'e Yalan Söylüyor Arğın sonunda Atırgul'e Dıykanbek'in ahlaka aykırı davrandığını ve genç sanatçılara kötü örnek olduğunu söyledi. Geceleri başka kadınlarla birlikte olduğunu, özellikle Nina Sokolova'yla ilişki yaşadığını ve onunla evlenmeyi planladığını ileri sürdü. Atırgul, Dıykanbek'in atölyesinde gördüğü Nina'nın portresini hatırladı ve anlatılanlara hemen inandı. Arğın bununla da yetinmedi. Sanatçıların giderek yozlaştığını, Dıykanbek'in davranışlarının içki içmeye ve kadınlarla uygunsuz ilişkiler yaşamaya özendirildiğini söyledi. Ardından Atırgul'den bütün bunları Kalemkan'a anlatmasını ve kocasının ne yaptığını kendi gözleriyle görmesi için yazlık eve gitmesini istemesini söyledi. Atırgul bunu kabul etti ve ertesi gün Kalemkan'la görüşmeye karar verdi. Arğın'ın bütün bu suçlamaları bile bile uydurduğundan ise haberi yoktu.

Atırgul, Kalemkan'a Gidiyor Ertesi akşam Atırgul Kalemkan'ın yanına gitti. Dıykanbek hakkında konuşmadan önce söyleyeceklerini kafasında iyice hazırlamıştı. Önce günlük şeylerden söz etti, ardından Dıykanbek'in geceleri eve gelip gelmediğini sordu. Kalemkan bazen eve gelmediğini söyleyince Atırgul aradığı fırsatı buldu. Biraz konyak içtikten sonra kocalarla geçinmenin ne kadar zor olduğundan söz etmeye başladı. Erkekleri köpeklere benzetiyor, kimisinin evinden hiç ayrılmadığını, kimisinin ise her yere başını alıp gittiğini söylüyordu. Sonra Arğın'le ilgili bir olay anlattı. Bir gün kadın bir akrabaları evlerinde misafirken Arğın'ın yatağından sessizce çıkıp gitmeye çalıştığını görmüştü. Atırgul bu hikâyeyi boşuna anlatmıyordu; Kalemkan'ın içine kuşku düşürmek ve kocalara güvenilemeyeceğini düşündürmek istiyordu. Ona göre erkekleri sıkı bir şekilde denetlemek gerekiyordu.

Kalemkan'ın İçine Kuşku Düşürüyor Atırgul, yetenekli ve ünlü erkeklerin bile başka kadınların ilgisini çekebileceğini söyleyerek Kalemkan'ın içindeki kuşkuyu büyötmeye devam etti. Kalemkan ondan susmasını istedi. Kalbinin zayıf olduğunu ve böyle şeyleri dinlemenin kendisini kötü etkilediğini söyledi. Atırgul ise yalnızca bir arkadaş olarak onun iyiliğini düşündüğünü söyleyerek konuşmayı sürdürdü. Dıykanbek'in ününün artık tehlikeye girdiğini, önemli görevlerde bulunan insanların onun davranışlarını öğrenmesi hâlinde bunun ciddi sorunlara yol açabileceğini ileri sürdü. Kalemkan'a ya kocasını sıkı bir şekilde denetlemesini ya da ondan ayrılmasını tavsiye etti. Sonunda Kalemkan daha fazla dayanamadı ve gerçeğı öğrenmek istedi. Dıykanbek'in birlikte olduğu kadının kim olduğunu sordu. Atırgul önce söylemek istemiyormuş gibi sustu. Ardından Dıykanbek'in ahlaksız bir kadınla ilişki yaşadığını söyledi. Sonra da kadının şu anda Dıykanbek'le birlikte yazlık evlerinde olduğunu açıkladı ve Kalemkan'a gidip her şeyi kendi gözleriyle görmesini söyledi.

Kalemkan'ın Gerçeğı Öğrenmesi

Kalemkan Yazlık Eve Gidiyor Atırgul gittikten sonra Kalemkan, onun söylediklerinin kendisini ne kadar derinden yaraladığını gizlemeye çalıştı. Ancak kapı kapanır kapanmaz kendini tutamadı ve ağlamaya başladı. İlk anda anlatılanların hepsinin yalan olması gerektiğini düşündü. Fakat son zamanlarda Dıykanbek'in geceleri ne kadar sık eve gelmediğini hatırladıkça içine düşen kuşku daha da büyüdü. Gerçeğı kendi gözleriyle görmeye karar vererek yazlık evlerine gitmek üzere yola çıktı. Taksiye bindi, ancak eve kadar gitmeyip biraz geride indi ve nehrin karşısına yürüyerek geçti. Evin arkasında kendi arabalarını görünce kalbinin çarpıntısı arttı. İçeri girdiğinde bir kadın parfümünün kokusunu duydu. Kapının yanında asılı duran şık ipek paltoyu görünce de burada başka bir kadının bulunduğunu hemen anladı.

Kalemkan, Nina Sokolova'yı Görüyor Kalemkan yazlık evin içinde ve çevresinde uzun süre arandı, fakat kimseyi bulamadı. Akşam yaklaşırken dağların üzerine karanlık çöktü ve çevredeki sessizlik giderek derinleşti. Kalemkan o anda artık her şeyini kaybettiğini düşünüyordu. Tam bu sırada Dıykanbek'in omuzlarına

kadar uzanan koyu kahverengi saçlı bir kadınla birlikte yürüdüğünü gördü. Kadını görür görmez onun Nina Sokolova olduğunu tanıdı. Bekleyip onlarla konuşmadı; Dıykanbek ile Nina'nın kendisini fark edip peşinden gelmelerinden korkarak hızla oradan uzaklaştı. Bir taksiye bindi ve şoförden daha hızlı gitmesini istedi. Fakat şaşırtıcı biçimde artık kıskançlık duymuyordu. İçinde yalnızca büyük bir şaşkınlık vardı; ne düşüneceğini, ne yapacağını bilmiyordu. Derdini anlatabileceği ve kendisine yol gösterebilecek hiç kimse yoktu. Bu yüzden takside sessizce oturup düşüncelere daldı ve bir süre sonra farkına varmadan uyuyakaldı.

Dıykanbek, Nina'yla Evlenmek İstiyor Kalemkan'ın onları birlikte gördüğünü anlayan Nina ile Dıykanbek bir süre sessizce oturup bundan sonra ne yapacaklarını düşündüler. Nina başlarına geleceklerden korkuyordu. Dıykanbek ise onların belki de düşündükleri kadar kötü olmadığını, artık ilişkilerini gizlemek zorunda kalmayacaklarını düşünüyordu. Ay ışığının altında yan yana otururken Nina'ya Kalemkan'dan boşanıp onunla evlenmeye karar verdiğini söyledi. İçinde bulundukları bu acı verici ve doğal olmayan durumun sonuza kadar devam edemeyeceğini anlattı ve Nina'dan biraz daha sabırlı olmasını istedi. Nina ağladı, fakat Dıykanbek'in bu sözlerinde gördüğü umuda tutundu ve onunla birlikte bir gelecek kurma düşüncesini kabul etti. Yalnızca Dıykanbek'ten Kalemkan'la kavga etmemesini istedi. Kalemkan ne kadar öfkelenirse öfkelenirse, onun sakinleşmesini beklemesini ve kendisiyle tartışmaya girmemesini söyledi. Daha sonra bütün gerçeği ona anlatmasını, fakat bunu bir kavga hâline getirmeden, sakin bir şekilde konuşmasını tavsiye etti.

Dıykanbek Eve Dönüyor Dıykanbek eve dönerken Kalemkan'ın kendisini Nina'yla birlikte gördüğünü bildiği için onun öfkeli olacağını düşünüyordu. Bu nedenle önce ilk öfkesinin geçmesini beklemeye, ardından kendisini açıklamaya karar vermişti. Fakat onu asıl endişelendiren Aysuluu'ydu. Boşanmaları hâlinde küçük kızın ne olacağını ve bundan sonra nasıl bir hayat süreceğini düşünüp duruyordu. Eve vardığında ise beklediğinin tam tersine, Kalemkan'ın kendisini sakin bir şekilde karşıladığını gördü. Kalemkan ona yemek hazırladı ve sanki hiçbir şey olmamış gibi davrandı. Dıykanbek bu tavır karşısında şaşırdı. Sonunda neden kızgın olmadığını sormak zorunda kaldı. Kalemkan, onu suçlamaya hakkı olmadığını düşündüğünü söyledi. Atırgul'un sözlerinden etkilendiğini ve onun söylediklerine inanarak yanlış davrandığını kabul etti. Bunun için Dıykanbek'ten özür diledi. Artık onun ne hissettiğini anladığını ve Nina'yla mutlu olmasının önüne geçmeyeceğini söyledi.

Kalemkan, Dıykanbek'ten Aysuluu'yu Unutmamasını İstiyor Kalemkan, Nina'yı suçlamak ya da onunla Dıykanbek'in mutluluğuna engel olmak istemediğini söyledi. Dıykanbek'ten yalnızca Aysuluu'yu unutmamasını ve bundan sonra da kızının hayatında yer almasını istedi. Gözyaşlarını silerek boşanmaya dayanabileceğini, ancak Aysuluu'nun babasına ihtiyacı olduğunu anlattı. Dıykanbek'ten şimdilik Aysuluu'ya boşanacaklarını söylememesini istedi. Her şeyi zamanı geldiğinde kızına kendisinin anlatmak istiyordu. O gece evde kalmasını, Aysuluu'yla birlikte vakit geçirmesini ve küçük kızı teselli etmesini de rica etti; çünkü Aysuluu babasını özlemişti. Sonunda boşanma dilekçesini kendisinin yazacağını söyledi. Ertesi gün Dıykanbek'in dilekçeyi alıp mahkemeye götürmesini istedi.

Nina Boşanma Kararını Öğreniyor Kalemkan odasına çekildikten sonra Dıykanbek masanın başında tek başına kaldı. Bu kadar acı veren bir durumun böylesine kolay çözülmüş olması onu şaşırtmış, aynı zamanda biraz da üzümüştü. Ertesi sabah Nina'nın yanına gitti ve Kalemkan'la yaptığı konuşmayı ona anlattı. Boşanma dilekçesini Nina'ya gösterdi ve karısının gösterdiği gerçek asalet karşısında duyduğu saygıyı dile getirdi. Kalemkan kendisini suçlamamış, Nina hakkında kötü bir söz söylememiş, tam tersine ikisine mutluluk dilemişti. Üstelik Nina'nın sanatçı olarak yeteneğine de her zaman saygı göstermişti. Dıykanbek işe gitmeyi, ardından da boşanma dilekçesini mahkemeye götürmeyi planlıyordu. Ancak kapıya geldiğinde Nina onu durdurdu. Bir gün daha beklemesini istedi. Önce bütün bunları birlikte konuşmaları, sonra da mahkemeye beraber gitmeleri gerektiğini söyledi.

Nina, Kalemkan'dan Özür Diliyor Dıykanbek gittikten sonra Nina uzun süre tek başına oturup ne yapması gerektiğini düşündü. Sonunda renkli bir elbise giydi ve Dıykanbek'in evine gitmeye karar verdi. Kapıyı Kalemkan açtığında karşısında Nina'yı görünce şaşkına döndü. Nina içtenlikle özür diledi ve Dıykanbek'i sevdiğini söyledi. Onu gençliğinden beri tanıdığını ve yıllar geçmesine rağmen onu hiçbir zaman unutamadığını anlattı. Kalemkan ise beklenmedik bir anlayış gösterdi. O da Dıykanbek'i sevdiğini, fakat Dıykanbek'in artık kendisini sevmediğini anladığını söyledi. İnsanların ancak birbirlerini gerçekten sevdikleri zaman birlikte yaşamaları gerektiğine inanıyordu. Birbirini sevmeyen iki insanın yalnızca alışkanlık ya da

görev yüzünden aynı hayatı sürdürmesinin doğru olmadığını düşünüyordu. Nina'yı Dıykanbek'le birlikte gördükten sonra onların arasındaki duyguların gerçek olduğunu kabul etmişti. Bu nedenle ilişkilerine engel olmayacağını söyledi ve Nina'ya Dıykanbek'le birlikte mutlu bir hayat diledi.

Nina, Aysululu ile Tanışıyor Nina ile Kalemkan konuşurken Aysululu uyandı ve koridora çıktı. Önceki gece babasıyla uzun süre konuştuğu ve geç saatlere kadar onun yanında kaldığı için Kalemkan o sabah onu anaokuluna götürmemişti. Nina, Aysululu'nun varlığını zaten biliyordu ve küçük kıza merakla baktı. Aysululu ise Nina'nın güzelliğinden hemen etkilendi. Onu televizyonda gördüğü için tanıyor ve karşısındaki kadının bir oyuncu olduğunu biliyordu. Kalemkan, büyüklerin konuşmasına devam edebilmesi için kızından odasına dönmelerini istedi. Nina vedalaşırken Aysululu'nun başını şefkatle öptü. Evden ayrılmadan önce Kalemkan'dan bir parça ekmeği istedi. Bu, konuşun ev sahibinin ekmeğinden tatmasıyla ilgili yerel bir gelenektir. Nina ekmeği yedikten sonra sessizce evden çıktı. Ayrılırken Kalemkan'dan bu ziyaretinden Dıykanbek'e söz etmemesini istedi.

Nina ile Dıykanbek Altın-Bulak'ta Geceyi Geçiriyor Nina gittikten sonra Kalemkan için rahatladığını hissetti ve Aysululu'yla birlikte şehirden ayrılmaya karar verdi. Aceleyle eşyalarını topladı, Dıykanbek'e bir not bıraktı ve Kara-Balta yakınlarında yaşayan akrabalarının yanına gitmek üzere yola çıktı. Aynı akşam Dıykanbek ile Nina arabayla Altın-Bulak pınarına doğru gittiler. Daha sonra yürüyerek, iki yıl önce birlikte keşsettikleri küçük ve yemyeşil çöküntüye ulaştılar. Pınarın yanında durup alıç ağacının altına battaniyelerini serdiler. Yanlarında getirdikleri yiyecekleri paylaşarak yemek yediler ve ay ışığının pınarın küçük su birikintisine vurmasını seyrettiler. Nina burada sabaha kadar kalmayı önerdi. Dıykanbek, onun yanında olduktan sonra burada ölse bile mutlu olacağını söyledi. Nina'nın gözlerinde yaşları görünce önce endişelendi, ancak bunun üzüntüden değil mutluluktan akan gözyaşları olduğunu anladı. Nina ise kendisine Dıykanbek'ten başka hiçbir şeyin gerekmediğini söyledi.

Nina, Dıykanbek'ten Ayrılıyor Dıykanbek, Nina'nın şehirden ayrıldığını ancak iki gün sonra öğrendi. Nina'nın mektubunu okuduğunda, onun neden böyle acı verici bir karar aldığını anladı. Nina onu hâlâ seviyordu, fakat Kalemkan'ın iyiliğinden, güçlü karakterinden ve kendinden vazgeçebilecek kadar fedakâr olduğundan derinden etkilenmişti. Dıykanbek'i karısından ayırmaya ve Aysululu'yu babasından ve çocukluğundan mahrum bırakmaya gönlü razı olmuyordu. Nina daha önce gizlice onların evine gitmiş, Kalemkan ve Aysululu'yla tanışmıştı. Bu ziyaretin ardından ayrılmasının doğru olduğundan artık tamamen emin olmuştu. Mektubunda Dıykanbek'e karısının değerini bilmesini ve onu hiçbir zaman incitmemesini söyledi. Nina, bu kararı vicdanı ve onur duygusu nedeniyle verdiğini anlattı. Ayrıca Dıykanbek'in hazırladığı boşanma belgelerini de yok etmişti.

Dıykanbek Yeniden Ailesine Dönüyor Sonbahar geldiğinde ilkbahar ve yaz boyunca açık havada resim yapmak için şehirden ayrılan sanatçılar yeniden dönmeye başladılar. Tıpkı hasat mevsimini bekleyen çiftçiler gibi, onlar da aylarca süren çalışmalarının sonuçlarını şimdi ortaya koyuyorlardı. Dıykanbek yaz boyunca ailesini Issık Göl'e götürmüş ve çalışmalarını orada sürdürmüştü. Sürekli çalışmanın duygusal dengesini yeniden kazanmasına ve kendine olan güvenini toparlamasına yardımcı olacağını düşünüyordu. Şehre döndükten sonra Sanatçılar Birliği'nde yarım kalmış işlerini düzene koydu. Sonunda Nina'nın portresini sonbahar sergisinde sergiledi. Portre büyük ilgi gördü ve övgüyle karşılandı. Dıykanbek çalışmalarına büyük bir ciddiyetle devam etti, fakat boş zamanlarının tamamını evde Kalemkan ve Aysululu'yla geçirmeye başladı. Toplantılardan ve sosyal davetlerden uzak duruyor, mümkün olduğunca ailesinin yanında kalıyordu. Kalemkan ise Nina'dan bir daha hiç söz etmiyordu. Dıykanbek sanki bir anda birkaç yıl yaşlanmış gibiydi; saçlarına da belirgin biçimde ak düşmeye başlamıştı.

Argın, Akbay'ı Dıykanbek'e Karşı Kışkırtıyor Argın, eskiden birlikte okuduğu arkadaşlarıyla ya da aynı köyden tanıdığı insanlarla pek ilgilenmezdi; özellikle de hayatta bir yere gelememiş olanlarla konuşmak için durup vakit kaybetmezdi. Ama akrabası Akbay'ı görünce durdu ve onunla konuşmaya başladı. Akbay'ın, fabrikada çalışan ve toplum içinde tanınan karısını kıskandığını biliyordu. Karısının portresini yapan Dıykanbek hakkında da bu kıskançlığından yararlanabileceğini düşündü. Ona, karısıyla Dıykanbek arasında bir ilişki olduğunu, ikisinin gizlice görüştüğünü söyledi. Akbay duydukları karşısında öfkeye kapıldı ve doğrudan Dıykanbek'in atölyesine gitti. İçeri girer girmez kadının portresine saldırdı, ardından Dıykanbek'e vurdu. Dıykanbek kendisini savunarak Akbay'ı etkisiz hâle getirdi ve atölyeden çıkardı. Fakat Akbay'ın öfkesi dinmedi. Kıskançlık ve uğradığı aşağılanma duygusu içinde bir av tüfeği aldı ve Dıykanbek'i

öldürmeye karar verdi. Yola çıktıktan sonra önce Argın'ın evine uğradı ve ne yapmaya karar verdiğini ona anlattı.

Argın, Akbay'ın Öfkesini Dıykanbek'e Karşı Kullanıyor Akbay tüfeği çıkarıp Argın ile Atırgul'e gösterince ikisi de dehşete kapıldı. Akbay'ın Dıykanbek'i gerçekten öldürmeye niyetli olduğunu anlayan Argın, hemen araya girdi. Akbay'ın cinayet işlemesi hâlinde kendisinin de başının derde gireceğinden korkuyordu. Bu yüzden onu durdurdu ve kapıyı kilitledi. Atırgul, Akbay'ın yaralarını temizleyip tedavi etti ve Dıykanbek'ten şikâyetçi olmasını söyledi. Argın de aynı düşüncedeydi. Ona, intikam almak istiyorsa bunu adam öldürerek değil, kanun yoluyla yapması gerektiğini anlattı. Akbay bunun üzerine Dıykanbek'in kendisini nasıl dövdüğünü ayrıntılarıyla yazdığı bir şikâyet dilekçesi hazırladı ve Argın'e verdi. Atırgul de yaralarının gerçekten darp sonucu oluştuğunu belgelemek için doktorları çağırıp Akbay'ı muayene ettirdi. Argın bütün bunları dışarıdan sakın bir şekilde izliyordu ama içinden sevinç duyuyordu. Ona göre Dıykanbek sonunda kendi kurduğu tuzağa düşmüştü.

Akbay Gerçeği İtiraf Ediyor Birkaç gün sonra Sanatçılar Birliği yönetim kurulu Dıykanbek hakkında yapılan şikâyeti görüşmek üzere toplandı. Görüşme daha başlamadan Akbay karısıyla birlikte salona geldi. Akbay'ın karısı doğrudan Argın'ın üzerine yürüyerek öfkeyle konuşmaya başladı. Kendisinin Dıykanbek'in sevgilisi olduğu yolundaki suçlamayı ortaya atan Argın'den bunu kanıtlamasını istedi. Bunun üzerine Akbay dayanarak gerçeği anlattı. Karısı hakkında duyduğu sözleri kendisine Argın'ın söylediğini ve bunlara inandığını itiraf etti. Dıykanbek'in kendisini dövmesinden sonra da şikâyetçi olması için kendisini Argın ile Atırgul'ün yönlendirdiğini söyledi. Yaptıklarından büyük utanç duyan Akbay, Dıykanbek'in aslında suçsuz olduğunu kabul etti ve şikâyet dilekçesini herkesin gözü önünde yırtıp attı. Yönetim kurulundakiler Argın'ın yaptıklarını duyunca öfkeleniler. Onun yönetim kurulundan çıkarılmasını, hatta Sanatçılar Birliği üyeliğinin bile gözden geçirilmesini istediler.

Argın, Dıykanbek'ten Nefret Ettiğini Söylüyor Akbay ile karısı salondan çıktıktan sonra içeride yalnızca Dıykanbek ile Argın kaldı. Dıykanbek, kendisine bugüne kadar elinden geldiğince yardım etmişken Argın'ın neden böyle bir olay çıkardığını sordu. Argın'ın yüzü öfkeden bembeyaz kesilmişti. Hiçbir şeyi inkâr etmedi; Dıykanbek'ten nefret ettiğini açıkça söyledi ve bu hesabı onunla mutlaka göreceğini belirtti. Dıykanbek, bütün bunlarda Atırgul'ün etkisinin olup olmadığını sordu. Akbay'ı neden ailesine saldıracak hâle getirdiklerini de öğrenmek istiyordu. Argın karısını savunmaya geçti ve onun çocuklarını dünyaya getirmiş bir anne olduğunu söyledi. Dıykanbek ise bunun tek başına bir şey ifade etmediğini, çocuk dünyaya getirmenin iyi bir anne baba olmak için yeterli olmadığını söyledi. Asıl önemli olanın çocukları düzgün, iyi insanlar olarak yetiştirmek olduğunu anlattı. Bu konuşmanın artık bir yere varmayacağını anlayan Dıykanbek daha fazla tartışmadı. Argın ise odadan çıkarken Dıykanbek'ten nefret ettiğini bir kez daha söyledi.

Aysuluu ile Bakbergen'in Yaşadığı Olaylar

Anaokulunda Bakbergen, Aysuluu'ya Hakaret Ediyor Aysuluu, Dıykanbek ile Kalemkan'ın kızıydı; Çalkalmakovların oğlu Bakbergen de aynı anaokuluna gidiyordu. Aileleri birbirine düşman olmadan önce çok iyi arkadaşlıklar. Kalemkan, aralarındaki anlaşmazlığı Aysuluu'ya hiç anlatmamıştı ama ailelerin artık birbirlerine gidip gelmediğini çocuk da fark etmişti. Argın ile Atırgul, Bakbergen'in yanında Aysuluu'nun anne babasını açıkça kötülemeye başladılar ve çocuklar kısa süre sonra birbirleriyle kavga eder oldu. Bir sabah Bakbergen, Aysuluu'ya babasının iki karısı olduğunu söyledi. Aysuluu ise ne anlama geldiğini bilmeden onun babasına yeteneksiz dedi. Bakbergen bu sözleri evde ailesine anlattı ve anne babası ona, Aysuluu'ya kendi anne babasının gerçek anne babası olmadığını söylemesini tembihledi. Ertesi gün, birlikte oynarlarken Bakbergen bu yalanı Aysuluu'ya acımasızca tekrarladı.

Aysuluu'nun Sözleri Kalemkan'ı Hastalandırıyor Bakbergen, Aysuluu'nun acımasız sözlerine aldırma-
dığını görünce peşinden koştu, bacağına tekme attı ve Dıykanbek ile Kalemkan'ın onun gerçek anne babası olmadığını bir kez daha söyledi. Aysuluu canının acısıyla ağladı ama anne babasının onu almaya geldiğini öğrenince hemen sustu. Arabada Kalemkan ona neden ağladığını sordu. Aysuluu, Bakbergen'in kendisini tekmelediğini, Dıykanbek ile Kalemkan'ın öz anne babası olmadığını ve onu evlat edindiklerini söyledi. Kalemkan cevap vermeye çalıştı ama bir anda kalbinde keskin bir ağrı hissetti ve neredeyse nefes alamaz hâle geldi. Dıykanbek'ten kendisini doktora götürmesini istedi. Dıykanbek onu aceleyle hastaneye götürdü, Aysuluu ise ağlamaya devam etti.

Atırgul, Kalemkan'ın Ölümünden Kendini Sorumlu Tutuyor Frunze'ye dönen takside Atırgul, düşünce-sizce ve acımasızca yaptıklarının korkunç bir insanlık dramına yol açtığını giderek daha iyi anlıyordu. Bu suçluluğu hayatının sonuna kadar taşıyacağına inanıyordu. Aynı zamanda Argın'dan nefret ediyor, evlili-klerini gözden geçiriyordu. Onun gerçekten cömert ya da karşılık beklemeden yaptığı tek bir davranışı bile hatırlayamıyordu. Ucuz ve sahte şöhretine inanarak bunca yılını harcamış olmaktan utanç duyuyordu. Eve geldiğinde Argın yoktu ama sakın kayınvalidesi Bereke-Apa onu karşıladı. Atırgul ona sarılıp ağladı ve öğüt ve yardım istedi.

Atırgul, Argın'dan Boşanmaya Karar Veriyor Banyodan sonra Atırgul, seyahat çantasının içinde May-baş'a ait metal bir tarak buldu. Kayınvalidesi Bereke-Apa, Argın'ın olay çıkarabileceğini söyleyerek tarağı saklaması konusunda onu uyardı. Atırgul ise artık bunu önemsemediğini sakın bir şekilde söyledi. Argın'la sürekli birbirlerini aldattıklarını, birbirlerini gözetlediklerini ve birbirlerine ihanet ettiklerini, bütün bunları da dışarıya karşı saygın görünmeye çalışırken yaptıklarını anlattı. Evliliklerinin yalanlar üzerine kurulduğunu ve böyle yaşamaya artık dayanamadığını söyledi. Boşanmak ve tamamen yeni bir hayata başlamak istedi-ğini açıkladı. Bereke-Apa, mutsuzluklarının nedenini tam olarak anlayamadığını ama Atırgul'ü suçlamadığını söyledi. Gelinini seviyordu ve ona iyice düşünüp karar vermesini öğütledi. Atırgul sonunda Maybaş'la evlendi.

Eserin Sonu

Dıykanbek, Moskova'dan İyi Haber Alıyor Gece geç saatlerde gelen bir telefon Dıykanbek'i uykusundan uyandırdı. Moskova'dan arayan arkadaşı Arkadiy, Dıykanbek'in Sanat Akademisi'ne muhabir üye seçilmesinin resmen onaylandığını haber veriyordu. Aysuluu'yu uyandırmamak için Dıykanbek ona sessizce teşekkür etti. Haber onu özellikle sevindirmemişti ama uzun zamandır içinde bulunduğu duygusal uyuşukluğu biraz olsun dağıttı. Yağmurdan sonra açık pencerenin önünde dururken, şiddetli bir fırtınanın ardından Kalemkan'la ilk tanıştığı baharı hatırladı. Kalemkan o zamanlar çocuklarla birlikte dağlara doğru yürüyen genç bir öğretmendi. Çok geçmeden evlendiler ve Kalemkan onu derinden sevdiği gibi sanatına da hayranlık duydu.

Kaybettiği Karısını Hatırlıyor Dıykanbek, annesinin mezarını ziyaret ettikten sonra altı yaşındaki kızını şiddetli yağmur altında eve götüren yaslı bir babaydı. Sırlıslık olmasına rağmen önce kızının sıcak, kuru ve rahat olduğundan emin oldu. Ona sıcak çay ve bir yumurta verdi ve uyuyana kadar yanında kaldı. Bir sandalyeye oturan Dıykanbek, dört yıl önce ölen sevgili karısını hatırladı. O hayattayken kıymetini yeterince bilememiş olmaktan büyük pişmanlık duyuyordu. Kendi hastalığının da çaresi yoktu ve geleceği belirsizdi. Çektiği bütün acılara rağmen kızına bakmak ona teselli veriyor, onu hiçbir zaman yalnız bırakmayacağına söz veriyordu.

Dıykanbek, Kalemkan'ı Hatırlıyor ve Yeni Bir Tablo Yapmaya Karar Veriyor Yağmurlu gecenin karan-lığına bakarken Dıykanbek, hayatı boyunca pek çok portre yaptığını ama Kalemkan hayattayken onun port-resini hiç çizmediğini hatırladı. Kalemkan'ın görüntüsü ve dağ çayırımlarını dolduran parlak kırmızı gelincikler bir anda zihninde bütün canlılığıyla canlandı. Ertesi sabah Aysuluu'yla birlikte o dağlara dönmeye ve bahar manzarasını, yıllar önce çocuklarla yürürken gördüğü genç kıızı resmetmeye karar verdi. Uzun zamandır ilk kez, bunca acıya rağmen hayatın henüz sona ermediğini hissetti. Yatmadan önce Aysuluu'yu öptü ve ona sessizce, önlerinde hâlâ yaşayacak bir hayat olduğunu ve onun da büyüüp mutlu olması gerektiğini söyledi.

KARAKTER ANALİZİ

Dıykanbek

Dıykanbek, eserin başkahramanı ve Frunze’de yaşayan bir ressamdır. Hayatında resmin, ailesinin ve Nina’ya karşı duyduğu aşkın önemli bir yeri vardır. Sanatını ciddiye alır ve bir sanatçının yaptığı işe karşı dürüst olması gerektiğine inanır. Bu nedenle Argın’ın para ve mesleki yükselme uğruna sanatından taviz vermesini kabul etmez. Aysulu’yu kendi kızı olarak görür ve ona derinden bağlıdır. Kalemkan’la yıllardır süren bir evliliği vardır. Nina’yla yeniden karşılaşması ise alıştığı hayatın dengesini bozar ve onu aşkı ile ailesine olan bağlılığı arasında bırakır.

Sanata Bağlı: Resim, Dıykanbek’in hayatında önemli bir yere sahiptir. Sanatın para, ün ya da mevki kazanmak için yapılmasına karşı çıkar. Bir sanatçının yaptığı işe karşı dürüst olması gerektiğini düşünür. Bu nedenle Argın’ın zamanla daha çok kazandıran işlere yönelmesini ve sanatsal değerlerden uzaklaşmasını eleştirir. Nina’nın portresini yaparken de ona yalnızca bir model olarak bakmaz; Nina’dan ve onun sanatından etkilenir. Bu durum, Dıykanbek’in sanatıyla kişisel duygularının birbirinden ayrılmasını zorlaştırır.

Tutkulu: Dıykanbek, Nina’yla yıllar sonra karşılaştığında ona karşı güçlü duygular beslemeye başlar. Bu yakınlık kısa sürede aşka dönüşür. Nina’ya duyduğu sevgi, yıllardır devam eden evliliğini ve aile hayatını sorgulamasına neden olur. Buna rağmen Kalemkan’a ve Aysulu’ya olan bağlılığı da devam eder. Bu nedenle yaşadığı aşk, onun için kolayca verilebilecek bir karar hâline gelmez. Nina’ya duyduğu sevgi ile ailesine karşı sorumlulukları arasında kalır.

İkilemde: Dıykanbek’in temel çatışması Nina’ya duyduğu aşk ile ailesine karşı sorumlulukları arasında yaşanır. Nina’yı sevmesine rağmen Kalemkan’ı ve Aysulu’yu geride bırakmanın sonuçlarını düşünür. Boşanmayı gündeme getirmesi, aile düzeninin bozulma ihtimalini ortaya çıkarır. Nina da bu durumun farkına vardığında ilişkiden çekilmeye karar verir. Böylece Dıykanbek’in yaşadığı sorun yalnızca iki kadın arasında bir seçim yapmakla sınırlı kalmaz; aşk, aile ve sorumluluk arasında çözülmesi güç bir çatışmaya dönüşür.

Ailesine Bağlı: Dıykanbek’in ailesine bağlılığı özellikle Aysulu’ya karşı sevgisinde görülür. Kalemkan’la yaşadıkları düşüklüklerin ardından Aysulu’yu evlat edinir ve onu kendi kızı olarak benimser. Aralarında biyolojik bir bağ bulunmamasına rağmen Aysulu’ya duyduğu sevgi değişmez. Nina’yla yaşadığı ilişki sırasında da Aysulu hayatındaki yerini korur. Nina’dan ayrıldıktan sonra ailesine döner. Kalemkan’ın ölümünden sonra da Aysulu’nun yanında kalır ve onunla birlikte dağlara dönmeye karar verir.

Kalemkan

Kalemkan, Dıykanbek’in eşi ve Aysulu’nun evlatlık annesidir. Birkaç düşükten sonra Dıykanbek’le birlikte Aysulu’yu evlat edinir ve onu kendi kızı gibi büyütür. Dıykanbek ve Aysulu’ya güçlü bir bağlılık duyar. Dıykanbek’i Nina’yla birlikte gördüğünde büyük bir tepki vermek yerine boşanmayı gündeme getirir. Nina’yla daha sonra yaptığı görüşme de hikâyenin önemli anlarından biridir. Nina, Kalemkan’ın Dıykanbek ve Aysulu’ya olan bağlılığını gördükten sonra Dıykanbek’le birlikte olmanın sonuçlarını daha açık biçimde kavrar. Kalemkan’ın ölümü ise Dıykanbek’in hayatında büyük bir kırılma yaratır.

Ailesine Bağlı: Kalemkan’ın hayatında aile her şeyden önce gelir. Birkaç düşükten sonra Aysulu’yu evlat edinir ve onu kendi çocuğu gibi büyütür. Ona duyduğu sevgi, anneliğin yalnızca biyolojik bağla sınırlı olmadığını gösterir. Dıykanbek’e olan bağlılığı da evlilikleri boyunca sürer. Nina’nın ortaya çıkmasıyla aile düzeni sarsılsa da Kalemkan yaşadığı acıya rağmen ailesinin yıllar içinde oluşturduğu bağın değerini korur.

Sabırlı: Kalemkan, karşılaştığı zorluklara genellikle sakin bir şekilde yaklaşır. Çocuk sahibi olamamasına rağmen Aysulu’yu evlat edinir ve aile hayatını onunla sürdürür. Dıykanbek’in Nina’yla ilişkisini öğrendiğinde de öfkesini kontrol eder. Bağırıp çağırmak ya da Nina’yı suçlamak yerine boşanmayı

gündeme getirir. Bu sakinlik, yaşadıklarını önemsemediği anlamına gelmez; tam tersine, ağır bir durumu soğukkanlılıkla karşılamayı tercih eder.

Onurlu: Kalemkan, Dıykanbek'in Nina'yla ilişkisini öğrendiğinde kendisini küçük düşürecek bir davranışta bulunmaz. Nina'ya saldırmaz, Dıykanbek'le kavga etmez ve olayları herkesin önünde büyütmez. Daha sonra Nina'yla karşılaştığında da onu suçlamaz. Kendi duruşunu korur ve kararını sakin biçimde verir. Nina'nın Kalemkan'dan etkilenmesinde de bu tavrın önemli bir yeri vardır.

Fedakâr: Kalemkan, hayatını büyük ölçüde ailesine adamıştır. Aysulu'yu evlat edindikten sonra onu kendi çocuğu olarak büyütür ve bütün sevgisini ona verir. Dıykanbek'in Nina'yla ilişkisi evliliğini tehdit ettiğinde bile intikam peşine düşmez. Yaşadığı acıya rağmen olayları sakin biçimde karşılamaya çalışır. Nina'nın Kalemkan'la karşılaştığında aileyi dağıtmanın sonuçlarını düşünmeye başlamasında da onun bu tavrının etkisi vardır.

Argın Çalkalmakov

Argın Çalkalmakov, Dıykanbek'in arkadaşı ve meslektaşı olan bir ressamdır. Gençliğinde gelecek vadeden bir sanatçı olmasına rağmen zamanla ciddi resim çalışmalarından uzaklaşır. Para kazanmak için anıt ve mezar yapmaya yönelir; ardından sanat çevresinde daha iyi bir konuma gelmeye çalışır. Dıykanbek başlangıçta ona destek verir ve Sanatçılar Birliği konseyinde görev almasına yardımcı olur. Ancak ikisinin sanat anlayışı giderek birbirinden uzaklaşır. Dıykanbek'in başarısı, sanatına bağlılığı ve Nina'yla yaşadığı ilişki Argın'ın kıskançlığını besler. Sonunda Nina ile Dıykanbek arasındaki ilişkiyi Atırgül'e anlatması, dostluklarının tamamen bozulmasına yol açar.

Hırslı: Argın'ın mesleğinde yükselme ve tanınma isteği zamanla sanatının önüne geçer. Para, mevki ve sanat çevresindeki itibarı onun için giderek daha önemli hâle gelir. Dıykanbek'in yardımıyla Sanatçılar Birliği konseyine girmesi de bu arayışın bir parçasıdır. Ancak elde ettiği konum onu tatmin etmez. Daha fazla tanınma isteği, sanatından ödün vermesine ve Dıykanbek'le arasındaki dostluğun bozulmasına kadar ilerler.

Çıkarıcı: Argın, karşısına çıkan fırsatları kendi yararına kullanmayı bilen biridir. Sanatsal açıdan ciddi çalışmalar yapmak yerine daha fazla kazandıran işlere yönelmesi bunun ilk örneğidir. Dıykanbek'in desteği sayesinde Sanatçılar Birliği'nde görev alması da onun bu arayışına katkı sağlar. Dıykanbek'le arası bozulduğunda ise anlaşmazlığı doğrudan çözmek yerine Nina hakkında bildiklerini Atırgül'e anlatır. Böylece özel bir bilgiyi kendi öfkesinin ve çıkarlarının doğrultusunda kullanır.

Kıskanç: Argın, zamanla Dıykanbek'in hem sanat hayatına hem de özel hayatına karşı kıskançlık duymaya başlar. Dıykanbek sanatına bağlı kalırken Argın'ın ondan uzaklaşması, aralarındaki farkı daha belirgin hâle getirir. Dıykanbek'in çalışmalarını eleştirmesi de Argın'ın kırgınlığını artırır. Nina'nın Dıykanbek'in hayatına girmesi bu duyguyu daha da güçlendirir. Sonunda Nina ile Dıykanbek arasındaki ilişkiyi Atırgül'e anlatması, kıskançlığının kişisel bir zarara dönüşmesine neden olur.

Dürüstlükten Uzak: Argın'ın sanat anlayışı, Dıykanbek'in savunduğu değerlere giderek ters düşer. Sanatsal niteliği geri plana itip maddi kazanç ve mesleki konum sağlayan işlere yönelir. Özel hayatında da sorunları açıkça konuşmak yerine başkalarının özel bilgilerini kullanmayı tercih eder. Nina ile Dıykanbek arasındaki ilişkiyi Atırgül'e anlatması bunun en açık örneğidir. Böylece iki arkadaş arasındaki anlaşmazlık, onların ailelerini de içine alan bir soruna dönüşür.

Atırgül

Atırgül, Argın'ın eşidir. Dıykanbek'in atölyesinde Nina'nın portresini gördüğünde onun kim olduğunu merak eder ve Dıykanbek'in başarısının farkına varır. Argın'ın da ilerlemesini istediği için Dıykanbek'ten ona yardımcı olmasını ister. Dıykanbek'in desteğiyle Argın Sanatçılar Birliği konseyinde görev alır. Daha sonra Argın'dan Nina ile Dıykanbek arasındaki ilişkiyi öğrenen Atırgül, bunu Kalemkan'a anlatır ve onun kır

evine gelmesini ister. Kendi evliliğinde de sorunlar vardır; evliyken başka bir erkekle uzun süreli bir ilişki yaşamaktadır. Kalemkan'ın ölümünden sonra Arğın'dan boşanır.

Kıskanç: Atırgül, Dıykanbek'in başarısına ve sahip olduğu konuma karşı kayıtsız değildir. Nina'nın portresini görmesiyle başlayan ilgisi, Dıykanbek'in hayatına ve başarılarına duyduğu merakla birlikte artar. Arğın'ın da onun kadar başarılı olmasını ister ve bunun için Dıykanbek'in yardımına başvurur. Nina ile Dıykanbek arasındaki ilişkiyi öğrendiğinde ise bu durum kendi kıskançlığı ve Arğın'a duyduğu bağlılıkla birleşir. Bilgiyi Kalemkan'a aktarması, bu duyguların başkalarının hayatını da etkilemesine yol açar.

Yönlendirici: Atırgül, olayların gelişiminde doğrudan rol oynar. Arğın'dan Nina ile Dıykanbek arasındaki ilişkiyi öğrendikten sonra bunu Kalemkan'a anlatır ve onun kır evine gelmesini ister. Böylece Kalemkan ile Nina'nın karşılaşmasını sağlayan kişidir. Olaylara uzaktan bakmakla yetinmez; elindeki bilgiyi kullanarak gelişmelerin yönünü değiştirir.

Sadakatsiz: Atırgül'ün kendi evliliğinde de sadakat sorunu vardır. Arğın'la evli olmasına rağmen başka bir erkekle uzun süreli bir ilişki sürdürür. Bu durum, Dıykanbek ile Nina'nın ilişkisi karşısındaki tutumuyla belirgin bir çelişki oluşturur. Arğın'la olan evliliği zaten uzun süredir sorunludur ve sonunda boşanmayla sonuçlanır.

Hayal Kırıklığına Uğramış: Atırgül'ün Arğın'la evliliği zaman içinde yıpranır. Arğın'ın sanatından uzaklaşması, mesleki hırsları ve kişisel davranışları Atırgül'ün ondan uzaklaşmasına katkıda bulunur. Başka bir erkekle ilişki yaşaması da evliliklerinin çoktan sorunlu bir hâle geldiğini gösterir. Sonunda Arğın'dan boşanması, uzun süredir biriken bu sorunların ardından gelir.

Nina Biçurina

Nina Biçurina, Dıykanbek'in gençlik yıllarında Moskova'da tanıştığı opera sanatçısıdır. O yıllarda opera sanatçısı olmayı istemektedir ve Dıykanbek onun yeteneğini fark ederek kendisini destekler. On üç yıl sonra Frunze'de yeniden karşılaştıklarında Nina, Bizet'nin *Karmen* operasında başrol oynayan başarılı bir sanatçıdır. Bu karşılaşma ikisinin de hayatında yeni bir dönemin başlangıcı olur ve Dıykanbek Nina'ya âşık olur. Nina da ona karşılık verir; ancak ilişkinin Dıykanbek'in ailesini parçalayacağını fark ettiğinde geri çekilmeyi seçer.

Yetenekli: Nina'nın şarkıcılık yeteneği daha gençlik yıllarında fark edilir. Dıykanbek onun sesindeki ve yeteneğindeki potansiyeli görür ve opera sanatçısı olma isteğini destekler. Yıllar sonra *Karmen* operasında başrol üstlenmesi, gençlik hayalinin gerçeğe dönüştüğünü gösterir. Nina'nın sanatçı olarak başarısı Dıykanbek'i de etkiler. Onu izlerken duyduğu hayranlık, Nina'nın portresini yapmasına ilham verir.

Kararlı: Nina, gençlik yıllarında kurduğu opera sanatçısı olma hayalinden vazgeçmez ve sonunda istediği yere ulaşır. Özel hayatında da benzer bir kararlılık gösterir. Dıykanbek'i sevmesine rağmen onun ailesine zarar verecek bir ilişkinin içinde kalmak istemez. Bu nedenle kendi duygularını bir kenara bırakıp Dıykanbek'ten ayrılmaya karar verir. Onun için zor olan, sevmediği birinden uzaklaşmak değil, sevdiği birinden vazgeçmektir.

Duyarlı: Nina, yaşananların yalnızca kendisiyle Dıykanbek'i ilgilendirmediklerinin farkındadır. Bu nedenle Kalemkan ortaya çıkmadan önce Dıykanbek'ten kendisiyle görüşmeyi bırakmasını ister. Daha sonra Kalemkan'la karşılaştığında, onun Dıykanbek ve Aysulu'yla kurduğu aile bağına yakından görür. Bu görüşme Nina'nın kararını kesinleştirir. Dıykanbek'le birlikte olmanın, yalnızca kendi hayatını değil, başka insanların hayatını da derinden etkileyeceğini kabul eder.

Fedakâr: Nina, Dıykanbek'i sevmesine rağmen onunla bir hayat kurmaktan vazgeçer. Kalemkan'la tanıştıktan sonra Dıykanbek'in yıllar içinde oluşturduğu aileyi dağıtmak istemediğine karar verir. Dıykanbek'in hazırladığı boşanma belgelerini yırtıp ayrılması, bu kararının en açık göstergesidir. Böylece

kendi mutluluğundan vazgeçerek başkalarının hayatını korumayı seçer. Nina'nın hikâyesinde aşk, yalnızca kavuşmak değil, gerektiğinde sevdiği kişiyi bırakabilmek anlamına da gelir.

TEMALAR

Aile:

Sevgi ve Aile Sorumluluğu

Aile, eserde sevgi, bağlılık ve sorumlulukla kurulan bir hayat olarak karşımıza çıkar. Dıykanbek, Kalemkan ve Aysulu'nun yaşadıkları, insanları birbirine bağlayan şeyin sadece kan bağı olmadığını anlatır. Birlikte geçirilen yıllar, gösterilen sevgi ve birbirine sahip çıkmak da aileyi ayakta tutar. Dıykanbek'in Nina'ya âşık olmasıyla birlikte bu aile düzeni sarsılır. Böylece kendi duyguları ile ailesine karşı sorumlulukları arasında kalan bir insanın yaşadığı sıkıntılar ortaya çıkar.

Dıykanbek ile Kalemkan uzun yıllardır evlidir. Birkaç kez düşük yaptıktan sonra çocuk sahibi olamayınca Aysulu'yu evlat edinirler. Dıykanbek, Aysulu'yu kısa sürede benimser ve onu kendi kızı gibi sever. Aralarında kan bağı bulunmamasına rağmen zamanla güçlü bir baba-kız ilişkisi kurulur. Aysulu'nun daha sonra Dıykanbek ile Kalemkan'ın öz kızı olmadığını öğrenmesi, bu nedenle aile içinde büyük bir sarsıntıya yol açar.

Dıykanbek'in yıllar sonra Nina'yla yeniden karşılaşmasıyla aile hayatındaki dengeler değişir. Nina'ya duyduğu aşkı engelleyemez. Ancak onunla birlikte olması, Kalemkan'la yıllardır sürdürdüğü evliliği ve Aysulu'yla kurduğu aileyi tehlikeye atar. Dıykanbek bir yanda Nina'ya duyduğu sevgi, diğer yanda karısına ve kızına karşı sorumlulukları arasında kalır. Nina da bu durumun farkına varır. Dıykanbek'i sevmesine rağmen onun ailesinin dağılmasını istemez ve sonunda ondan ayrılmayı seçer. Sevdiği kişiden vazgeçmesi, onun için aşkın yalnızca birlikte olmak anlamına gelmediğini gösterir.

Kalemkan'ın yaşananlara karşı tutumu da aileye verdiği önemi ortaya çıkarır. Dıykanbek'i Nina'yla birlikte gördüğünde ortalığı birbirine katmaz. Nina'ya kızmaz, Dıykanbek'le kavga etmez. Boşanmayı kendisi gündeme getirir. Kocasını zorla yanında tutmak istemez. Yaşadığı acıya rağmen sakinliğini korur ve ailesi için verdiği kararın arkasında durur.

Aysulu'nun başından geçenler ise aile içindeki bağların ne kadar kırılgan olabileceğini gösterir. Bakbergen'in ona evlatlık olduğunu acımasızca söylemesi Aysulu'yu derinden yaralar. Bu olay Kalemkan'ı da çok etkiler ve sağlığı giderek bozulur. Sonunda Kalemkan hayatını kaybeder. Dıykanbek, onun ölümünden sonra da Aysulu'yu yalnız bırakmaz. Onunla birlikte dağlara dönmeye karar verir. Yaşadığı bütün acılara rağmen Aysulu'ya bağlılığını sürdürür ve hayatına onunla devam eder.

Örnek Sahne: Ertesi gün Nina, Kalemkan'ın evine gider. Aysulu'yla da burada karşılaşır. Kalemkan, olanlardan dolayı kendini suçlamaktadır. Dıykanbek ile Nina'nın arasına girdiğini düşünür. Kocasını Nina'yı gerçekten seviyorsa onu zorla yanında tutamayacağını söyler. Nina'ya karşı da kızgın değildir; onu suçlamaz, kötü bir söz söylemez. Nina, Kalemkan'ın Dıykanbek'e ve ailesine ne kadar bağlı olduğunu görür. Kalemkan, Dıykanbek'in resim yapmasına her zaman destek olmuş, Nina'nın şarkıcılığını da beğenmiştir. *Karmen* operasına gitmesi için Dıykanbek'i teşvik eden de odur. Aysulu'yla tanışınca Nina, Dıykanbek ile Kalemkan'ın yıllar içinde kurduğu aileyi daha iyi anlar. Dıykanbek'i sevse de bu ailenin dağılmasına neden olmak istemez ve ondan ayrılmaya karar verir.

Evlilik ve Sadakat

Evlilik ve sadakat, eserde birbirine bağlı iki önemli konudur. Dıykanbek ile Kalemkan'ın evliliği ile Argın ve Atırgül'ün evliliği, eşler arasındaki sevgi ve bağlılığın nasıl korunduğunu ya da zamanla nasıl zedelendiğini gösterir. Dışarıdan gelen bir aşk, biriken kırgınlıklar ve eşlerin birbirinden uzaklaşması, bu evliliklerin gidişatını değiştirir.

Dıykanbek ile Kalemkan'ın evliliği, yıllar boyunca birlikte yaşadıkları sıkıntılarla ve paylaştıkları hayatla güçlenir. Birkaç kez düşük yaptıktan sonra Aysulu'yu evlat edinir ve onu birlikte büyütürler. Aysulu'yla aralarında kan bağı yoktur; fakat zamanla onu kendi çocukları gibi benimser ve severler. Dıykanbek'in yıllar sonra Nina'yla yeniden karşılaşması ve ona âşık olması, kurdukları aile düzenini sarsar. Kalemkan ise kocasını yanında tutmak için mücadele etmez. Kır evinde Dıykanbek ile Nina'yı birlikte

gördüğünde büyük bir acı yaşar, fakat öfkesine yenilip kavgaya çıkmaz. Dıykanbek gerçekten Nina'yı seviyorsa onu zorla yanında tutamayacağını düşünür.

Ertesi gün Nina, Kalemkan'ın evine gider ve Aysulu'yla tanışır. Kalemkan'ın sakinliğini, ailesine bağlılığını ve Dıykanbek'e verdiği desteği burada daha yakından görür. Kalemkan, Dıykanbek'in ressamlığını her zaman desteklemiş, Nina'nın şarkıcılığını da beğenmiştir. Hatta Dıykanbek'i *Karmen* operasına gitmesi için teşvik eden de odur. Nina, karşısında kocasını seven, ailesine bağlı bir kadın bulur. Aysulu'yla tanışması ve bu aileyi yakından görmesi, Dıykanbek'le birlikte olmasının onların kurduğu aileyi dağıtacağını anlamasını sağlar. Dıykanbek'i sevdiği hâlde ondan ayrılmaya karar verir.

Argın ile Atırgül'ün evliliğinde ise aynı bağlılıktan söz etmek güçtür. Atırgül, Argın'la evli olduğu sırada başka bir erkekle uzun süredir ilişki yaşamaktadır. Evlilikleri içten içe çoktan yıpranmıştır. Atırgül'ün Dıykanbek ile Nina arasındaki ilişkiye karışması da kendi hayatındaki bu sorunlardan bağımsız değildir. Argın'dan öğrendiği ilişkiyi Kalemkan'a anlatır ve onu kır evine çağırır. Böylece Dıykanbek'in ailesinde yaşanan krizin büyümesinde onun da payı olur. Kalemkan'ın ölümünden sonra Argın'a karşı duyduğu hayal kırıklığı daha da artar. Argın'ın davranışları ve dürüstlükten uzak tutumu, aralarındaki sorunları iyice derinleştirir ve evlilikleri sonunda boşanmayla biter.

Bu iki evlilikte yaşananlar, sevgi ve sadakatin insanın zor zamanlarda verdiği kararlarla sınındığını gösterir. Kalemkan, yaşadığı acıya karşın ailesine bağlılığını korur. Nina da Dıykanbek'i sevdiği hâlde onun ailesinin dağılmasına neden olmak istemez ve kendi mutluluğundan vazgeçer. Argın ile Atırgül'ün evliliğinde ise aldatma, kırgınlık ve güvensizlik giderek büyür. Böylece eserde evlilik, sevginin yanı sıra sadakat, sorumluluk ve fedakârlık isteyen bir hayat ortaklığı olarak anlatılır.

Örnek Sahne: Atırgül bir gün Dıykanbek'e, Argın'ın artık ailenin reisi olduğunu ve kendi kararlarını özgürce verebildiğini söyler. Dıykanbek de şakayla karışık, Argın özgürse Atırgül'ün de özgür olduğunu söyler ve onların özgürlüğünün dağların iki ayrı tarafında olduğunu ekler. Atırgül bu sözleri kendi evlilik dışı ilişkisine yapılmış bir gönderme olarak anlar. Bu ilişki hakkında zaten dedikodular dolaştığı için hem öfkelidir hem de mahcup olur. Ancak Argın geldiğinde hiçbir şey belli etmez. Dıykanbek'in şaka olarak söylediği bu söz, Atırgül'ün içinde kalır ve ona karşı duyduğu kırgınlığı artırır. Zamanla bu kırgınlık öfkeye dönüşür.

Aile Bağları: Evlat Edinme ve Çocukluk

Hikâyede aile bağlarının yalnızca kan bağıyla kurulmadığı, sevgi, emek ve birlikte geçirilen yıllarla da güçlendiği görülür. Bu konunun merkezinde Dıykanbek, Kalemkan ve evlat edindikleri Aysuloo'nun oluşturduğu aile vardır.

Kalemkan birkaç kez düşük yaptıktan sonra bir daha çocuk sahibi olamayacağını öğrenir. Bunun üzerine Dıykanbek'le birlikte Aysuloo'yu evlat edinirler ve onu kendi çocukları gibi büyütürler. Başlangıçta Dıykanbek küçük bebeğe karşı özel bir yakınlık hissetmez. Aysuloo büyüdükçe aralarındaki bağ güçlenir. Gülüşü, hareketleri ve ona "Baba" diye seslenmesi Dıykanbek'in içindeki baba sevgisini giderek artırır. Zamanla Aysuloo onun için yalnızca evlat edindikleri bir çocuk değil, kendi kızı hâline gelir.

Aysuloo'nun evlat edinildiğinin ortaya çıkması ise aile içinde büyük bir sarsıntıya yol açar. Bakbergen, anaokulunda Aysuloo'yla kavga ederken onun evlatlık olduğunu yüzüne karşı söyler. Aysuloo önce bu sözlerle karşılık vermek istemez. Ancak Bakbergen onu kızdırmayı sürdürür ve sonunda kavga ederler. Bakbergen'in Aysuloo'yu tekmeleyip yaralaması üzerine Aysuloo da onun babasının ressamlığını küçümseyen sözler söyler. Çocuklar arasındaki bu kavga, aslında büyüklerin yaşadığı sorunların çocuklara kadar ulaştığını gösterir.

Bakbergen'in söylediği sözler sıradan bir çocuk kavgası olarak kalmaz. Aysuloo'nun evlatlık olduğunu öğrenmesi, Kalemkan'ı derinden etkiler ve kısa süre sonra yaşanan acı olayların içinde önemli bir yere sahip olur. Çocuğun geçmişiyle ilgili bir bilginin sevgi ve güven içinde değil, kavga sırasında ve karşısındakini incitmek amacıyla söylenmesi, bu bilginin ne kadar ağır sonuçlar doğurabileceğini ortaya koyar.

Aysuloo ve Bakbergen, yetişkinlerin yaşadığı sorunların içine istemeden çekilen iki çocuktur. Aralarındaki kavga, büyüklerin kıskançlıklarını, kırgınlıklarını ve birbirlerine yönelik öfkelerini çocukların dünyasına taşır. Böylece aile içindeki sorunlar yalnızca eşleri değil, çocukları da etkiler.

Hikâye, anne babalığın yalnızca biyolojik bağla açıklanamayacağını da ortaya koyar. Kalemkan ve Dıykanbek'in Aysuloo'yu büyütürken ona verdikleri sevgi ve emek, aralarındaki aile bağını güçlendirir. Aysuloo'nun yaşadığı sarsıntı ise çocukların aile içindeki güven duygusuna ne kadar ihtiyaç duyduğunu

gösterir. Yetişkinler arasındaki anlaşmazlıkların çocuklara taşınması, onların hayatında derin yaralar açabilir.

Örnek Sahne: Dıykanbek'in Aysuluu'ya karşı baba sevgisinin oluşması, hikâyenin en sıcak anlarından biridir. Başlangıçta küçük bebeğe karşı özel bir yakınlık hissetmez. Aysuluu büyüdükçe ona alışır; gülüşü ve hareketleri Dıykanbek'in ona bağlanmasını sağlar. Aysuluu'nun ilk kez "Baba" demesi ise bu bağı daha da güçlendirir. Dıykanbek, o andan sonra Aysuluu'yu yalnızca evlat edindikleri bir çocuk olarak değil, kendi kızı olarak görür.

Türk ve Kırgız Ailesi: Ortak Değerler ve Farklılaşan Meseleler

Türk ve Kırgız ailelerinde sevgi, sadakat, çocukların korunması ve aileye bağlılık önemli ortak değerlerdir. Eşlerin uzun yıllar birlikte yaşaması, zor zamanlarda birbirine destek olması ve çocukların sahiplenilmesi iki kültürde de güçlü bir yere sahiptir. Dıykanbek ile Kalemkan'ın Aysulu'yu evlat edinip kendi çocukları gibi büyütmeleri bu ortak anlayışla örtüşür. Aysulu'nun biyolojik çocukları olmaması, Dıykanbek ve Kalemkan'ın ona duyduğu sevgiyi değiştirmez. Aile bağı burada kan bağı kadar birlikte yaşamak, emek vermek ve birbirine sahip çıkmakla da kurulur.

Türk ve Kırgız aileleri arasındaki farklar ise özellikle Sovyet döneminin Kırgız toplumuna getirdiği şehir hayatında belirginleşir. Hikâyedeki aileler Frunze'de yaşayan sanatçılardan oluşur ve kadınların eğitim, sanat ve çalışma hayatındaki yeri oldukça belirgindir. Nina opera sanatçısıdır ve kendi mesleğinde bağımsız bir hayat kurmuştur. Atırgül de Argın'ın mesleğiyle yakından ilgilenir ve onun sanat çevresinde yükselmesini ister. Bu durum, geleneksel aile hayatının yanında kadınların mesleki ve sosyal hayatının da önem kazandığı bir Kırgız şehir çevresini yansıtır.

Evlilik ve boşanma konusunda da farklılık görülür. Kalemkan, kocasının Nina'ya âşık olduğunu öğrendiğinde onu zorla evliliğin içinde tutmaya çalışmaz ve boşanmayı kendisi gündeme getirir. Nina da evli bir erkekle birlikte olmanın sonuçlarını düşünerek ilişkiden çekilir. Atırgül ise evliliği devam ederken başka bir erkekle uzun süre ilişki yaşar ve daha sonra Argın'dan boşanır. Burada evlilik, değiştirilemez bir birliktelik olarak değil, kişilerin kendi kararlarıyla sürdürebildiği veya sona erdirebildiği bir ilişki olarak karşımıza çıkar.

Bireysel mutluluk ile aile sorumluluğu arasındaki çatışma da iki kültürün karşılaştırılmasında önemlidir. Türk ve Kırgız kültürlerinin ortak aile anlayışında aileyi korumak önemli olsa da, eserde Sovyet şehir hayatının etkisiyle bireyin kendi seçimi daha görünür durumdadır. Dıykanbek Nina'yı sevdiği için ailesinden ayrılmayı düşünür; Kalemkan boşanma seçeneğini kabul eder; Nina ise kendi isteğiyle ilişkiden vazgeçer. Böylece aile bağları güçlü kalırken bireylerin kendi hayatları hakkında karar verme hakkı da öne çıkar.

Bir başka fark, aile çevresinin geleneksel geniş aileden çok eşler ve çocuklar etrafında kurulmasıdır. Olayların merkezinde Dıykanbek, Kalemkan ve Aysulu'nun küçük ailesi vardır. Geniş akraba çevresinin kararlar üzerindeki etkisi sınırlıdır. Aile içindeki sorunlar daha çok eşlerin kendi kararları, duyguları ve sorumlulukları üzerinden gelişir.

Bu nedenle iki toplum arasında aileye bağlılık, çocuk sevgisi, sadakat ve fedakârlık bakımından güçlü benzerlikler vardır. Farklılık ise özellikle Kırgız ailesinin Sovyet şehir hayatı içinde yaşadığı değişimde ortaya çıkar: kadınların çalışma hayatındaki konumu, boşanmaya bakış, bireysel kararların önemi ve çekirdek ailenin öne çıkması bu farklılığı belirginleştirir.

Örnek Sahne: Dıykanbek'in resim yapması, aile hayatındaki görev paylaşımını da yansıtır. Kalemkan, eşinin sanatla uğraşmasını sadece bir iş olarak görmez; onun ressamlığına destek olur ve yaptığı çalışmaları önemser. Dıykanbek'in sanatla ilgilenebilmesi, ev içindeki sorumlulukların ve eşler arasındaki desteğin paylaşılmasıyla mümkün olur. Bu durum, Türk ve Kırgız ailelerinde ortak olan eşler arasındaki dayanışmayı hatırlatır. Ancak hikâyedeki şehirli Kırgız ailesinde sanat ve meslek hayatının evlilik kadar önemli bir yer tutması, aile düzeninin geleneksel rollerden farklılaşan yönünü de ortaya çıkarır. Kalemkan'ın eşinin mesleğine verdiği destek bu değişimin en belirgin örneklerinden biridir.

Sanat: Sanatsal Dürüstlük ve İnsani Zaaflar

Asanbek Stamov'un *Sağanak Sonrası* adlı eserinde sanat ile insanın hayatı ve duyguları arasındaki yakın bağ önemli bir yer tutar. Eserde sanatın ne için yapılması gerektiği sorusu da gündeme gelir. Bir sanatçı tanınmak ve mesleğinde ilerlemek için mi çalışmalıdır, yoksa sanat her şeyden önce içtenliğe,

yaşanan duygulara ve gerçeğe bağlı kalmayı mı gerektirir? Stamov, Dıykanbek ile Argın'ın sanat anlayışlarını karşılaştırarak bu soruya farklı açılardan yaklaşır. İki ressamın sanata bakışları arasındaki fark, zamanla aralarındaki dostluğu da etkiler.

Dıykanbek için resim, hayatından ve duygularından ayrı bir şey değildir. Resim yaparken yalnızca bir mesleği yerine getirmeyi değil, yaşadıklarını ve hissettiklerini anlatmayı da önemser. Nina'nın portresini yapması bunun en açık örneklerinden biridir. Nina'ya duyduğu hayranlık ve ona karşı gelişen aşk, yaptığı resme de yansır. *Kavun Çiftçisinin Günü* adlı tablosunda ise resme ne kadar önem verdiği ve ciddi bir sanat çalışmasına ne kadar emek verdiği görülür. Onun için bir resmin değerini yalnızca görünüşü ya da insanlar tarafından beğenilip beğenilmemesi belirlemez. Resmi yapan sanatçının ne hissettiği ve yaptığı işe ne kadar içten bağlandığı da önemlidir.

Argın ise zamanla farklı bir yol izler. Gençliğinde gelecek vadeden bir ressamdır, ancak daha sonra ciddi resim çalışmalarından uzaklaşır. Daha çok para kazanmak için anıt ve mezar taşları yapmaya başlar. Bununla da yetinmez; sanat çevresinde daha iyi bir yere gelmek ve daha fazla tanınmak ister. Mesleğinde yükselme arzusu giderek yaptığı resimlerin önüne geçer. Dıykanbek, Argın'ın sonraki çalışmalarının bazılarında sanatçıya yakışan dürüstlüğü ve özeni göremez. Bu nedenle aralarındaki anlaşmazlık yalnızca birkaç resim hakkındaki farklı düşüncelerden ibaret kalmaz. İki arkadaş, bir sanatçının nasıl çalışması ve mesleğinde ilerlerken neleri göze alması gerektiği konusunda karşı karşıya gelir.

Eserde sanatın insanın karakterinden ayrı düşünölemeyeceği de görülür. Sanatına karşı dürüst olmak, sanatçının kişiliğiyle doğrudan ilgilidir. Buna karşılık tanınma ve başarı isteği ağır bastığında insanın bazı değerlerinden uzaklaşması, hırs ve kıskançlık gibi duyguların güçlenmesi mümkün olur. Stamov, sanatı insan hayatının dışında tutmaz. Dıykanbek'in yaşadığı aşk, dostlukları, ailesiyle ilişkileri, yaşadığı kayıplar ve üstlendiği sorumluluklar onun sanat dünyasının da bir parçasıdır. Kısacası, onun nasıl bir sanatçı olduğu ile nasıl bir insan olduğu birbirinden ayrı değildir.

Eserde öne çıkan sanat anlayışının temelinde içtenlik ve kişinin kendi doğrularına bağlı kalması vardır. Bir sanatçı için yalnızca ün kazanmak, para elde etmek veya sanat çevresinde önemli bir konuma gelmek yeterli değildir. Yaptığı işe inanması ve sanatından uzaklaşmaması da önem taşır. Dıykanbek ile Argın arasındaki fark bu noktada daha belirgin hâle gelir. Dıykanbek sanatını kendi duygularından ve inançlarından koparmamaya çalışırken Argın zamanla mesleki başarıya ve kazanca daha fazla önem verir. Bu farklılık, yalnızca yaptıkları resimlere değil, birbirlerine karşı davranışlarına da yansır.

Örnek Sahne: Dıykanbek, Argın'ın yaptığı bazı resimleri beğenmez ve bunlarda sanatçıya özgü dürüstlüğü göremediğini söyler. Argın'ın zamanla tanınmaya, para kazanmaya ve sanat çevresinde daha iyi bir yere gelmeye önem vermesi, aralarındaki gerginliği artırır. Dıykanbek'in eleştirileri Argın'ı kırar ve onda kıskançlık duygusunu daha da güçlendirir. Nina ile Dıykanbek arasındaki ilişkiyi öğrendiğinde ise bunu Atırgöl'e anlatır. Atırgöl'ün durumu Kalemkan'a söylemesiyle Dıykanbek'in aile hayatını sarsacak olaylar başlar. Böylece Argın'ın hırsı ve kıskançlığı, yalnızca Dıykanbek'le olan dostluğunun bozulmasına değil, başka insanların hayatlarının da zarar görmesine yol açar.

Kusurlar: Kıskançlık, Hırs ve Tanınma İsteği

Argın'ın yaşadığı değişim, zamanla Dıykanbek'le olan dostluğunu da bozar. Gençliğinde iyi bir ressam olma umudu varken giderek daha fazla para kazanmaya ve tanınmaya önem vermeye başlar. Dıykanbek'in başarısı arttıkça aralarındaki fark da belirginleşir. Argın'ın kıskançlığı ve kırgınlığı büyüdükçe, Dıykanbek'e karşı olan tavrı da değişir. Başta yalnızca bir meslektaş olan Dıykanbek, zamanla Argın'ın gözünde aşılması gereken bir rakibe dönüşür.

Argın, Dıykanbek'in yakın arkadaşı ve meslektaşdır. Gençliğinde gelecek vadeden bir ressamdır. Fakat daha sonra ciddi resim çalışmalarından uzaklaşır ve para getiren işlere yönelir. Anıt ve mezar taşları yaparak daha fazla kazanmaya çalışır. Dıykanbek ise resim yapmayı sürdürür ve sanatına bağlı kalır. Argın'ın zamanla para, mevki ve tanınma isteğine daha fazla önem vermesi, iki arkadaş arasındaki farkı giderek açar.

Dıykanbek, Argın'ın önünü açmak için elinden geleni yapar. Atırgöl, kocasının mesleğinde ilerlemesini istediğinde Dıykanbek'ten yardım ister. Dıykanbek de arkadaşına destek olur ve onun Sanatçılar Birliği konseyinde görev almasını sağlar. Fakat Argın'ın Dıykanbek'e karşı duyduğu kıskançlık zamanla bu desteğin önüne geçer. Dıykanbek'in başarısı, Argın'ın kendi durumunu daha fazla sorgulamasına neden olur.

Dıykanbek, Argın'ın yaptığı bazı resimleri beğenmez. Ona göre Argın, sanat uğruna göstermesi gereken özeni bırakmış ve daha çok kazanç getiren işlerin peşine düşmüştür. Bu eleştiriler ikisinin arasını açar. Argın, Dıykanbek'in sözlerini içine atamaz ve ona karşı giderek daha fazla öfke duyar. Üstelik kıskançlığı yalnızca sanatla sınırlı değildir. Dıykanbek'in başarısını, çevresindeki saygınlığını ve Nina'yla olan ilişkisini de kıskanır.

Argın sonunda Dıykanbek ile Nina arasındaki ilişkiyi öğrenir ve bunu Atırgül'e anlatır. Atırgül de Kalemkan'a haber verir. Böylece Argın'ın Dıykanbek'e karşı duyduğu kıskançlık, onun aile hayatını da etkileyen bir olaya dönüşür. İki arkadaş arasındaki anlaşmazlık artık yalnızca resim ve sanatla ilgili değildir; özel hayatlarına da zarar vermeye başlar.

Örnek Sahne: Argın, Dıykanbek'in başka bir kadınla ilişkisi olduğu yönünde yalan bir söylenti yayar. Söylentiye inanan kadının kocası Dıykanbek'i bulur ve onu döver. Dıykanbek bu yüzden zor durumda kalır. Daha sonra adam ve eşi büroya gelir ve gerçeği anlatır. Böylece söylentinin Argın tarafından çıkarıldığı anlaşılır. Argın'ın bunu Dıykanbek'e duyduğu kıskançlık ve öfke yüzünden yaptığı ortaya çıkar. Bu olay, Argın'ın kıskançlığının artık yalnızca kendi duyguları olarak kalmadığını, Dıykanbek'in hayatını da doğrudan etkilediğini gösterir.